

TARIM ve MÜHENDİSLİK

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

- Yorum : Türk Ziraat Yüksek Mühendisler Birliği Olayı **TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası**
- Buğday Üretimi-Gübre Tüketimi **TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası**
- Toprak Reformu Üzerine Görüş ve Öneriler **TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası**
- Türkiye Tarımına Genel Bir Bakış **Prof. Dr. Turgut GÖNÜL**
- 100. Yılda Türkiye'de Su Ürünleri ve Sorunları **Prof. Dr. Doğan ATAY**
- Türkiye'de Su Ürünleri Politikası **Doç. Dr. M. Salih ÇELİKKALE**
- Türkiye İçsular Balıkçılığının Genel Durumu ve Sorunları **Doç. Dr. Ercan SARIHAN
Dr. Nazmi TEKELİOĞLU**
- Soya Fasulyesi ve Sulanması **Doç. Dr. Abdurrahim KORUKÇU
Ass. Nejat EVSAHİBOĞLU**
- Yeni Hibrit Çeşitlerle Mısır Üretimi **Dr. Jan Sneyd**
- Odamızdan Haberler

SAYI : 6

EKİM 1981

T. Z. M. O. D.
Kısım No 2931

TARIM VE MÜHENDİSLİK

Ekim - 1981

Sayı : 6

TMMOB

Ziraat Mühendisleri Odası
Yayıdır.

■
Üç ayda bir Yayınlanır.

■
Sahibi :

TMMOB

Ziraat Mühendisleri Odası

Başkanı

SAMİ DOĞAN

■
Sorumlu Yönetmenler :

Dr. SAİT KOCA - Ersin ÖZBEY

Yönetim Yeri :

Ziraat Mühendisleri Odası

Selânik Cad. 26/12

Kızılay - Ankara

Tel : 17 01 51 - 17 30 38

■
Abone Koşulu

Yıllık 200,— TL.

■
+ İlân Koşulları +

Arka kapak 20.000,—

İç kapaklar 17.500,—

İç sayfa tam 15.000,—

İç sayfa yarım 10.000,—

■
Yazılardan yazarları
sorumludur.

■
Kapak Baskısı

Ayder Matbaası Tel : 24 15 75

Basıldığı Yer :

EM - AŞ

Rüzgârîh Gayret Sokak No: 1

Tel: 10 40 21 - 10 52 47

Ulus/ANKARA

Sayın Meslektaşlarımız,

Sizler tarafından büyük ilgi gördüğüne inandığımız «Tarım ve Mühendislik» dergisinin ilk sayısı 6.000 adet 2. ve 3. sayıları 7.000'er adet bastırılmış ve meslektaşlarımıza ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Dergimizin bu sayısı ise 7.000 adet bastırılmıştır.

Kitap ve dergi basım fiyatlarının çeşitli nedenlerden ötürü çok yüksek olması, yalnız reklâm gelirleri ile finanse ettiğimiz bu derginin daha geniş kapsamlı ve daha çok sayıda bastırılmasını engelleyen en büyük etken olmaktadır. Siz sayın meslektaşlarımızın sağlayacakları her reklâm, derginin arzu edilen nitelik ve niteliğe ulaşmasına yardımcı olacaktır.

Ülkemizin tarımına ve mesleğimize yardımcı olacağına inandığımız yazılarınızı bekliyoruz. Basılmasına ağırlık verilmesini istediğiniz konuları bildirirseniz, mutlu oluruz.

Yapımcı eleştirilerinizi, yardım ve ilgilerinizi bekliyoruz.

Tarım ve Mühendislik

YAZI KABUL KOŞULLARI

- Yayınlamak üzere gönderilen yazılar, daktilo ile 2 aralı olarak yazılmalı, şekiller aydıngere net ve temiz olarak çizilmelidir. Çeviriler için kaynak göstermek zorunludur.
- Yayınlanan yazılardaki düşünceler ve görüşler yazarın sorumluluğundadır. Ziraat Mühendisleri Odasını ve Dergiyi bağlamaz.
- Yazı dili arı olmalıdır. Yayın Kurulu, yazıların üzerinde gerekli düzeltmeleri yapmaya yetkilidir.
- Dergide yayınlanmış yazılar kaynak gösterilerek aktarılabilir.
- Yayınlanan yazılar için yazarlarına 10 adet dergi gönderilir, ayrıca ücret ödenmez.

**Dergimizin bu sayısı
7.000 adet basılmıştır.**

Değerli Meslektaşlarımız,
Bilindiği gibi 29.4.1939 yılında Ankara'da kurulan Ziraat Yüksek Mühendisleri Derneği, 1974 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile "Kamu yararlarına çalışan dernek" olma hakkını kazanmıştır.

Kuruluşundan 1976 yılına kadar, kuruluş amaçlarına uygun olarak yönetilen dernek, 1976 yılında, halen yönetimi elinde bulunduran ve şu anda sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanan bir siyasal partinin yandaşı durumunda olan azınlık bir grubun eline geçmiştir.

Dernek tüzüğü'nün 8'ci maddesine göre, dernek asil üyelerinin sadece Ziraat Yüksek Mühendisi olması öngörülmesine karşılık ve tüm Ziraat Yüksek Mühendislerinin üye olması gerekirken, yönetimi elinde bulunduran kişiler ülkücü, sözde milliyetçi gibi ayırımçı, bölücü bir takım yaklaşımlarla tüzük hükümünü uygulayarak, tüm Ziraat Yüksek Mühendislerini üye yapmak şöyle dursun, kendileri gibi düşünmedikleri iddiasıyla binlerce üyeyi ihraç ederek, üye sayısını 430'a indirmişler ve aynı siyasi yapıyı gösteren kadronun sürekli yönetimi ellerinde tutmasını sağlamışlar ve derneği şu anda yargılanan bir siyasal partinin yan kuruluşu haline getirmişlerdir.

Bununlada yetinmeyen bu kişiler son iki yıldır, yargılandığından söz ettiğimiz siyasal partinin Gençlik Kolları Genel Başkanlığını yapan, Hacettepe Üniversitesi Doktorlarından Necdet Güçlü'nün öldürülmesi olayından yargılanarak 12 yıl hüküm giyen ve 1974 affı ile salıverilen bir kişiyi dernek başkanlığına getirmişlerdir.

Halen bu kişinin başkanlığında bulunan dernek yönetimi 12 Eylül Harekatının ülkemizde sağlamaya çalıştığı barış ortamını ve çalışma barışını bozmak istersesine meslektaşlarımıza ve devlet kuruluşlarına imzasız bildirimler göndermektedirler.

Bu imzasız bildirimlerde, Odanın hukuki durumunun mahkemelik olduğu belirtilerek Oda'ya aidat ödenmemesi istenmektedir. Bu iddiaları öne süren kişileri hukuka saygılı olmaya çağırırken en yüksek yargı organlarının mahkemelerin ve Danıştay'ın Odamızın yasal olduğuna ilişkin verdiği kararları 1981 yılı II. Aşama Genel Kurulumuzun yapılmasına ilişkin Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı izninin fotokopilerini yayınlamayı gerekli gördük.

Ayrıca, dernek yönetim kurulunda veznedar üye olarak adı geçen Sündüz Bozkurt hakkında açtığımız ve kazandığımız icra davasının fotokopisini de yayınlamayı uygun gördük. Aidat ödemeyin diye ortalığı karıştırmaya çalışan bu kişiler hakkında mahkemenin verdiği kararın yorumunu siz sayın meslektaşlarımıza bırakıyoruz.

Ziraat Mühendisliği mesleğine ve ülke tarımına yıllarca hizmet veren meslektaşlarımızın omuzlarında tuğla taşıyarak inşa ettikleri dernek binasının artık sadece Ziraat Mühendislerine ve Ziraat Mühendisliğine hizmet veren bir yer olmasının zamanı gelmiştir.

Bu konunun bizim gibi tüm meslektaşlarımızı yürekten üzdüğünü biliyoruz.

Gerek Bakanlık yetkililerini gerekse devlet yetkililerini ve meslektaşlarımızı bu sorunu çözmeye ve Ziraat Mühendisliği mesleğini bütünleştirmede Odamıza yardımcı olmaya çağırıyoruz.

ZORUNLU AÇIKLAMA:

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak ülkemizdeki olağanüstü koşullarda dikkate alarak hiç kimse ve hiç bir kuruluşla polemige girmeyi düşünmediğimiz gibi bunu sakıncılıda buluyoruz.

Ancak yasal bir meslek örgütüne yapılan haksız saldırıları da cevapsız bırakmadık. Başka yayın organımız olmadığı için bu açıklamayı Tarım ve Mühendislik Dergimizde yayınlamak zorunda kaldık.

Bundan böyle bu tür açıklamaları çok zorunlu kalmadıkça yapmayacağız. Meslektaşlarımızın hoşgörüsüne sığınarak yaptığımız bu açıklamanın, kamuoyunda da sağlıklı olarak değerlendirileceğine içtenlikle inanıyoruz. Saygılarımızla.

NOT: Belge örnekleri Haberler Bölümündedir. — TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası

BUĞDAY ÜRETİMİ GÜBRE TÜKETİMİ

Dünyada gıda maddeleri konusunda kendine yeterli 7 ülkeden biri olduğu hemen her yerde beyinlerimiz yıkanırçasına söylenen Türkiye, 1981 yılında buğday ithaline mecbur kaldı. Şimdilik ilk elde TMO'nun 1,5 milyon ton buğday ithali için karar alındı ve bir TMO heyeti ithali gerçekleştirmek için ABD ye giderek gerekli bağlantıları gerçekleştirdi.

1980 yılında dönemin yetkililerince 17 milyon tonun üzerinde olan buğday üretimi 1981 de bazılarına göre bir yıl öncesine oranla daha iyi idi, bazıları ise bu konuda rakam vermekten kesinlikle kaçınıyordu. Türkiye'de buğday üretim miktarı değerleri olarak yetkililer abartılmış değerler verirken "Beynelmilel Buğday Konseyi" yayınları ülkemizde buğday rekoltesinin 1981 de 14,2 milyon ton olduğunu söylüyordu.

Bütün bu değerlerden acaba hangisi gerçeği yansıtmaktaydı. Buğdayla ilgili stok ve üretim toplamı ile iç tüketim tohumluk-kayıplar-ihracat dengesinin sağlanabilmesi gerekliliği dikkate alınarak istatistik değerleri incelendiğinde üretimin gerçekten yetkililerin söylediklerinin çok altında olduğu ortaya çıkıyordu.

Bu durumda buğday ithali spekulatif amaçları önlemek için değil, iç tüketim ihtiyacını ve zorunlu ihraç bağlantılarını karşılayabilmek için yapıyordu.

Bu noktada, son yıllarda buğday üretiminde kendine yeterli olan hatta buğday ihraç ederek 1978 de 208 milyon dolar, 1979 da 86 milyon dolar döviz sağlayan ülkemizin 1981 de niçin buğday ithali zorunluluğuyla karşı karşıya kaldığı cevaplanması gereken bir soru olmaktadır.

Ülkemizde tarım ürünleri arasında buğdayın önemli bir yeri vardır. Bunun yanında buğday iyi bir münavebe bitkisidir. Ayrıca birçok bitkinin yetişmesinin zor olduğu şartlarda buğday yetiştirilebilir. Bütün bunların da ötesinde buğday son yıllarda dünya pazarlarında stratejik bir gıda maddesi haline gelmiş ve bir kilogram buğday eşittir bir litre petrol sloganı ortaya çıkmıştır. Ülkemizin buğday yetiştirme ve ihraç potansiyeli yeterince değerlendirilebildiğinde önemli bir döviz gelir kaynağı olarak düşünülebilir.

Ülkemizde birkaç il dışında buğday her yerde yetiştirilmektedir. Ancak istatistik değerlendirmeler buğday ekim alanlarının yaklaşık %60'ının Orta ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunduğu, toplam buğday üretiminin %60'ının da yine bu bölgelerde yapıldığını göstermektedir. Bu bölgelerde buğday üretimi önemli ölçüde ekolojik koşullardan etkilenmekte ise de üretimde tarımsal girdilerin ve teknolojinin uyumlu bir biçimde kullanılması iklimin olumsuz etkilerini ortadan kaldırmakta yada minimuma indirmektedir. Tarımsal girdiler içinde de gübre kullanılması üretimi önemli ölçüde arttırmaktadır.

Gübre tüketimi konusunda istatistikler 1979 yılında 7,6 milyon ton gübre kullanılmışken 1980 de 6 milyon ton gübrenin tüketildiğini göstermektedir. Tüketimdeki bu azalma bütün ürün cinslerini etkilerken tüm gübrenin %60'ının tüketildiği buğdayı daha da önemli ölçüde etkilemiştir.

1980 yılında buğday ekiminden önce gübre fiyatlarına yapılan zam, buğdayda gübre tüketimini azaltmış, sonuçta da buğday üretimi azalmıştır, ve ülkemiz buğdayı ithal eder hale gelmiştir.

Gübre fiyatlarına yapılan zamlar gübre tüketimini olumsuz yönde etkilemekte, sonuçta da tarımsal ürün üretimi azalmaktadır.

Bu gerçeklere ve 1980 yılı zamlarının açık sonuçlarına karşın gübre fiyatlarına yapılan yeni zamlar çiftçiyi gübre alamaz hale getirecektir. Bu noktada Ziraat Bankasına çiftçiye verilen gübre kredilerinde peşinat oranlarının belli ölçüde kaldırılması ilk bakışta özendirici görünmekte ise de Banka yeterli plasmanının olmayışı pratikte çiftçinin gübre alamamasına ve gübresiz ekim yapmasına neden olacaktır. Bu durumda önümüzdeki yıl tarımsal üretimin ve özellikle buğday üretiminin durumu kritik görülmekte olup şimdiden önlemler düşünülmelidir.

Ekonomileri tarıma dayanan az gelişmiş ülkelerde ve az gelişmiş bir ülke olan Türkiye'nin yıllardır gündemindeki en aktüel konulardan birisi de Toprak Reformudur.

Toprak Reformu tartışması, Türkiye'de Cumhuriyet döneminin belki de en uzun süren tartışmalarından birisidir. 1930'larda başlayan Toprak Reformu tartışması günümüzde de halen güncelliğini korumaktadır. Geçen süre içinde Toprak sorunu üzerine çok söz söylenmiş, çok suçlamalar, çok savunmalar yapılmıştır. Bu arada Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal yapısında büyük değişimler olmuş, hiç değilse tarım sektörünün ekonomimiz içindeki görünüşü önemli ölçüde değişmiştir. Bütün bu değişimlere karşın çeşitli nedenlerle ve değişik biçimlerde, Toprak Reformu üzerindeki tartışmalar sürmektedir.

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası olarak bu yazıyı, halen hazırlıkları sürdürülen Toprak Reformu Yasasına ilişkin görüşlerimizi kamuoyuna duyurmak amacıyla hazırladık.

Toprak Reformuna ilişkin kendi görüşlerimizi açıklamadan önce Ulu Önder Atatürk'ün bu konudaki görüşlerini ve Anayasamızda yine bu konuya ilişkin maddeleri kamuoyuna aktarmada yarar gördük.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK DİYOR Kİ:

"Yüce kurulunuzdan ve bütün dünyadan bir soru sormama müsaade buyurunuz, Türkiye'nin sahibi efendisi kimdir?"

"Bunun yanıtını durmadan birlikte verelim. Türkiye'nin gerçek sahibi ve efendisi gerçek üretici olan köylülerdir. O halde herkesten daha çok dirlik, esenlik, mutluluk ve zenginliğe hak kazanan ve layık olan köylülerdir.

"Bu yüzden TBMM hükümetinin ekonomik siyaseti bu temel amacı yaratmaya yöneliktir. Efendiler diyebilirim ki, bugünkü yıkım ve yoksulluğumuzun tek nedeni bu gerçeği bilmemizden gelmemizdir. Gerçekten 700 yıldan beri yeryüzünün çeşitli yerlerine giderek kanlarını akıttığımız, 700 yıldan beri emeklerini ellerinden aldığımız, har vurup harman savurduğumuz ve buna karşılık her yerde, hergün küçümseyip horladığımız ve bunca verdiklerine, bağışladıklarına karşı nankörlük ve zorbalıkla uşak yerine indirmek istediğimiz bu gerçek sahibin önünde bugün utançla ve saygıyla gerçek yerimizi alalım."

Ülkemizin yapısını çok iyi irdeleyen Atatürk, tarımsal yapıdaki bozuklukların giderilmesi ve köylünün insanca ve hakça bir yaşama kavuşturulması için öncelikle kırsal kesimde toprak ve gelir adaletsizliğinin giderilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Çeşitli konuşmalarında, ülkede topraksız köylü bırakılmaması gerektiğini ve her çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın hiçbir neden ve yolla bölünmez nitelikte olduğunu ve toprak mülkiyetinde bir sınırlama gerektiğini vurgulayan Atatürk'ün Toprak Reformuna ilişkin çalışmaları ölümü nedeniyle sonuçlanmamıştır.

ANAYASA DİYOR Kİ:

Anayasa Madde 36- Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

Anayasa Madde 37- Devlet toprağın verimli olarak işletilmesini gerçekleştirmek ve topraksız ya da az topraklı köylüye toprak sağlamak amacıyla gereken önlemleri alır ve çiftçinin işletme araçlarına sahip olmasını kolaylaştırır.

Anayasa Madde 52- Devlet, halkın gereği gibi beslenmesini, tarımsal üre-

timin toplumun yararına kullanılmasını sağlamak toprağın kaybolmasını önlemek, tarım ürünlerini ve üretici köylünün emeğini değerlendirmek için gerekli önlemleri alır demektir.

Gerek Atatürk'ün yaptığı çeşitli konuşmalarda gerekse Anayasanın ilgili maddelerinde Toprak Reformunun gerekliliği böyle vurgulanmaktadır.

TOPRAK REFORMU ÇALIŞMALARI

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren sürekli gündeme getirilen Toprak Reformu konusunda ilk somut girişim, 1935 yılında Büyük Önder Atatürk'ün emirleriyle hazırlanmaya başlanan ve ancak 1945 yılı 10 Haziranında çıkarılan "Çiftçiyi Topraklandırma Yasası" dır.

Demokrasi yaşamımızda önemli bir yeri olan ve çok partili demokratik parlamenter rejime geçişe neden olan bu yasa uygulamada belirli çevreler tarafından amacından saptırılarak yozlaştırılmıştır.

Çiftçiyi Topraklandırma Yasası'na göre 22.054.178 dönüm toprak 446.817 çiftçi ailesine dağıtılmıştır. Yasada öngörülmesi olmasına karşın özel mülklerin kamulaştırılması gerçekleşmemiş ve % 97'si devlet toprakları olması, topraklandırılan ailelere 50 dönüm gibi bir aileyi geçindiremeyecek miktarda toprak verilmesi, toprağın yanısıra ailelere tarımsal girdilerin sağlanmaması, çiftçilerin yerleştirilmelerinde yapılan hatalar ve çiftçi olmayanlara da toprak dağıtılması gibi uygulamalarla sözkonusu yasa yozlaştırılmış ve sonuçta amacından uzaklaşmıştır.

Özellikle 1950'lerden sonra ülkemizde, çeşitli çevreler Toprak Reformu olgusunu gündeme getirmek için büyük çaba harcamışlar ve bu yolla kırsal kesimde yaşayanların sosyal ve ekonomik istemlerinin gerçekleşmesi bir yana, kamuoyunda tartışılmasını bile engellemişlerdir.

Bu arada 1757 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Yasası uygulamaya konulmuş, Urfa Bölgesinde 5 yıllık uygulamada 5 Milyardan fazla devlet parası reform adı altında sarf edilmiş ve arkasından sözkonusu yasa Anayasa Mahkemesince 10 Mayıs 1978'de iptal edilmiştir. Bunun üzerinden 3 yılı aşkın bir süre geçmiş olmasına karşın konuya ilişkin sürdürülen çalışmalar sonuçlanmadığı gibi Tarım ve Orman Bakanlığı dışında bir kuruluş olan Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı yüzlerce personeli ile varlığını sürdürmekte ve Urfa yöresinde kamulaştırılan ve bedelleri ödenmiş devlet toprakları yine toprak ağaları tarafından işletilmektedir.

ÜLKEMİZ TOPRAK YAPISINDAKİ ÇELİŞKİLER VE ÖNERİLERİMİZ

Tarımda pazar için üretim sürecinin gelişmesine bağlı olarak, köylüler arasında toprak mülkiyeti farklılaşması ile birlikte, ekonomik ve toplumsal farklılaşmada büyük boyutlara ulaşmaktadır. Bunun sonucunda toprak sermaye ve tarımsal gelir çok az sayıda çiftçi ailesinde birikmekte, topraktan kopma ve mülksüzleşme hız kazanmaktadır.

Ülkemizde halen 3.125.884 çiftçi ailesi bulunmaktadır. Bunlardan, 2.205.399 çiftçi ailesi 50 dönümden küçük toprakları işlemekte ve bunların işlediği alan toplam tarım alanlarının % 21,3 ünü oluşturmaktadır. 1000 dönümden fazla toprakları işleyen 14.371 toprak ağası toplam işlenen alanların % 15,4'ünde tarımsal faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Ülkemiz nüfusunun % 57'si kırsal alanda yaşamaktadır. Bu nedenle toprak, kırsal alan üretiminin temel ögesidir. Ancak toprak dağılımında olduğu gibi tarımda gelir dağılımı da adaletsizdir. Ülkemizde toprak işleyen 3.125.884 çiftçi ailesinden 852.111 çiftçi ailesinin yıllık tarım geliri 5.000.-TL.nin, toplam tarımsal işletmelerin % 60'ını oluşturan 1.877.162 çiftçi ailesinin yıllık net tarım geliri ise 15.000.-TL.nin altında gerçekleşmektedir.

Belirtmeye çalıştığımız gibi ülkemiz tarımında çağdışı toprak mülkiyetinin varlığı yadsınamayacak bir gerçektir. Kırsal alanda 453.809 çiftçi ailesi topraksızdır. Bu kesimde yaşayan ve toprağa gereksinim duyan 5 dönümden

küçük topraklara sahip 1.322.623 çiftçi ailesi, toprak sahibi çiftçi ailelerin % 44'ünü oluşturmaktadır. Buna karşın toplam mülk topraklarının % 14,1'ini ellerinde bulunduran 500 dönümden büyük toprağa sahip 24.680 çiftçi ailesi toprak sahibi çiftçi ailelerinin ancak binde 8'ini oluşturmaktadır. Ayrıca 1000 dönümden büyük topraklara sahip 5.277 toprak ağasının ortalama işletme büyüklükleri 2.142 dönümdür. Sonuçta toprak sahibi çiftçilerin % 90'ı 100 dönümden küçük topraklara sahip olup toplam mülk topraklarının ancak yarısını ellerinde bulundururken, toplam toprak sahibi çiftçilerin % 10'unu oluşturan orta ve büyük toprak sahipleri, toplam mülk topraklarının diğer yarısına sahiptir.

- Toprak reformu ile toprak, topraksız veya az topraklı köylülere bedelsiz dağıtılmalıdır.

Tüm yurt düzeyi Toprak Reformu bölgesi ilan edilmelidir.

Toprak Reformu uygulama bölgeleri, aynı zamanda "Tarımsal Üretim Planlamasının" uygulama bölgesi olarak ele alınmalıdır.

Toprak Reformu, "Demokratik Halk Kooperatifleri" ile bütünleştirilmelidir.

Topraksız ve az topraklı köylülerin daha çok üretme ve daha yüksek gelir elde etmesi hedef alınmalıdır.

Toprak dağıtımında, toprak alan çiftçiye üretim araçlarını sağlamak için uzun vadeli ve faizsiz kredi olanağı sağlanmalıdır.

Tapulama, yani arazi kadastrounun Anayasanın özüne uygun kamu ve toplum yararına bir içeriğe kavuşturulması ve reform hedefleri ile uyumlu bir toprak kadastrouna dönüştürülmesi sağlanmalıdır.

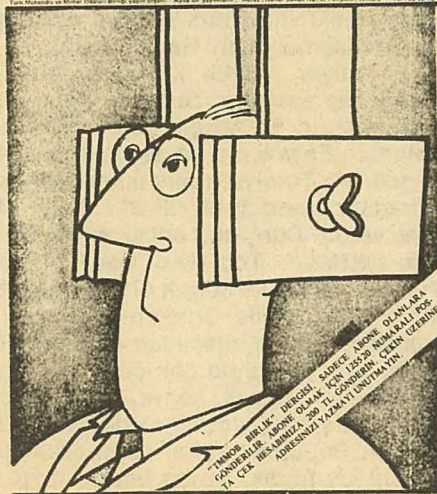
Tapulama sırasında zilyetlik hükümlerine bağlı kalınarak toprak verilmesi kuralının kaldırılması, yani 766 sayılı Tapulama Yasasının 33. maddesi ve eklentilerinin yürürlükten kaldırılması sağlanmalıdır.

Toprak Reformu çalışmaları Türkiye tarımına yön veren Tarım ve Orman Bakanlığınca yürütülmelidir.

Toprak Reformu Yasa Tasarılarının hazırlanmasında topraksız ve az topraklı köylülerle, konuyla ilgili meslek kuruluşlarının söz ve karar sahibi olması sağlanmalıdır.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

BİRLİK

"TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ" DERGİSİNİ SAĞIĞIZ İZDİŞTİRME BÜROSUNA
GÖNDERİR. BİR KOPYA BİRLİK İÇİN 100 YAKA KURUMSAL POSTALANIN ÜZERİNE
TA CİA HEKİMİNİN YAZMAYI İZLETİLMİYEN ADRESİNİ YAZMAYI İZLETİLMİYEN

Tarımsal üretim, **Toprak-Su-İklim** gibi **Doğal** olanakların, **Bilgi-Emek-Para** gibi **Teknik-ekonomik** nitelikteki girdilerin katkısıyla bitkisel ve hayvansal ürünlere dönüştürülmesi olayıdır.

Doğal olanaklar tarımsal üretimin temel ögesidir. Üretim potansiyelini, ürünlerin çeşit ve özelliklerini belirler ve bir bakıma sınırlar. Değişmesi veya teknik önlemlerle değiştirilmesi olasılığı çok azdır. Hatta yoktur.

Tarımsal üretimin gerçekleşebilmesi için; özde bilgi-emek-para ögelerini kapsayan, bir dizi teknik-ekonomik girdilere gereksinim vardır. Esas itibarıyla, üretimin gerek nicelik ve gerekse nitelik bakımından düzeyini de bu gruptan girdiler belirler. Dolayısıyla tarımsal üretimin en değişken ve en dinamik yanını oluştururlar.

DOĞAL OLANAKLARIMIZ

Yurdumuzun toprak, su ve iklim yönünden doğal olanakları küçümsemeyecek düzeydedir. Ülke yüzölçümünün (77 797 127 hektar) % 35,6'sı işlemeye elverişli topraklar, % 28'i çayır-mer'alar, % 30,2'si orman ve fundalıklarla kaplıdır. Geri kalanı ise; yerleşim alanları (% 0,7), kayalık-bataklık-kumsal vb. alanlar (% 4,1) ve su yüzeyleri (% 1,4) biçimindedir. Bu duruma göre, yurdumuzun toplam tarım alanı yaklaşık 70 milyon hektar dolayındadır. Bu toprak varlığı ile Türkiye, Sovyet Rusya ve Çin bir yana bırakılırsa, dünyada 8. sırada yer almaktadır. Çayır-mer'a alanı bakımından da dünyada 16. sıradadır (1).

Tarıma elverişli, işlenebilir alanın yaklaşık 25 milyon hektarlık bölümü, teknik olarak, sulanabilecek niteliktedir. Fakat, güncel ekonomik koşullarda ancak 7-8 milyon hektarlık bölümünün sulanabilecek durumda olduğu saptanmıştır. Günümüzde tarımda ileri ülkelerden ABD'de 13 milyon, İtalya'da 6 milyon hektarlık alanın sulanabildiği gözönüne alınırsa, yurdumuzun bu bakımdan da yeterli bir potansiyeli bulunduğu kolaylıkla anlaşılır.

Türkiye'nin su olanakları da iyidir. Yıllık ortalama yağış bölgere göre 403 mm ile 825 mm arasında değişmektedir. 1941-1970 yılları arasındaki 30 yıllık gözlemlere göre ülkede ortalama yağış 679 mm'dir. Yıllık yüzeyel su akış düzeyi ise 245 mm'dir. Bu durumda ülkenin ortalama su akış katsayısı 0.36 olmaktadır. Yağışlarla ülke yüzeyine düşen suyun % 64'ü çeşitli nedenlerle yerüstü akışına dönüşmemektedir. Yıllık yerüstü akarsuyun hemen tamamı (181 milyar m³) denizlere ulaşmaktadır. Gerekli teknik önlemler alındığında, akarsuların yaklaşık 95 milyar m³'lük kısmının tarım ve enerji üretimi amacıyla kullanılabilmesi saptanmıştır. Buna ek olarak, ülkemizin yeraltı su kaynakları da yeterli düzeydedir. En zengin bölgelerimiz iç Anadolu (Konya) ve Güney-Doğu Anadolu'dur. En yoksun bölge ise, Kuzey Anadolu'dur.

İklim olanaklarına gelince; Türkiye tropik iklim dışında hemen her türden iklim koşullarının bir arada toplandığı bir ülkedir. İklim yönünden de önemli ve yüksek bir potansiyeli vardır. Dünyanın ancak sayılı birkaç ülkesinde böyle bir iklim potansiyeline rastlanır. Topraksu Genel Müdürlüğünce ülkemiz nemli, yarı nemli, yarı kurak, kurak ve soğuk olmak üzere beş iklim bölgesine ayrılır. Bu genel iklim bölgeleri içinde, örneğin lğdır ovası gibi, değişik iklim özellikleri gösteren çok sayıda iklim adacıkları da bulunmaktadır. Ülkemizde görülen çok çeşitli iklim, aynı zamanda çok çeşitli tarımsal ürün elde etme olanağını da bize vermektedir. Kauçuk, kahve, kakao ve jüt gibi tropik iklim kuşaklarına özgü bitkiler dışında, yurdumuzda yetiştirilemeyecek hemen hiçbir bitkisel ürün yoktur. Bunun yanısıra, iklim özelliklerine koşut olarak, Türkiye kadar yüksek kalitede fındık, Antep fıstığı, kuru üzüm, incir, tütün,

tiftik vb. ürünleri yetiştirebilecek dünyada az ülke vardır.

TEKNİK EKONOMİK OLANAKLARIMIZ

İnsanoğlu avcılıktan tarıma yönelişinden başlayarak, tarımsal üretim amacıyla doğadan daha etkin biçimde yararlanmanın, üretimi artırmanın yollarını aramıştır. Bunun için de, sürekli olarak, üretimde gerekli teknik-ekonomik girdileri sağlamak, nitelik ve nicelik bakımından değiştirmek geliştirmek ve etkinlik düzeyini yükseltmek zorunda kalmıştır. Böylece, giderek birim başına üretimi artırabilmiş ve günümüzdeki düzeylere erişirebilmiştir. Bu türden çabalar sonucu örneğin son 20 yıl içinde bile tarımda kaydedilen ilerlemeler çok büyüktür (2). Ayrıca bu gelişmeler, dünyayı giderek saran açlık kuşkusunun giderilmesi ve böyle bir sorunun üstesinden gelinmesi bakımından, ilerisi için de umut vericidir.

Ülkemiz tarımı da, teknik-ekonomik girdilerin kullanımı ve düzeyi bakımından, sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. Buna bağlı olarak da, cumhuriyetten bugüne tarımsal üretimimizde bize göre önemli artışlar sağlanabilmiştir (3). Ancak yine de, yurdumuzun bu bakımdan olanaklarında ve bu olanaklardan yararlanma koşullarında önemli eksiklikler ve aksaklıklar vardır.

Aslında ülkemizin teknik bilgi toplama, üretme (araştırma) ve yayma (eğitim) yönünden günümüzdeki olanakları hiçte kötü değildir. Sekiz üniversitede yüksek düzeyde tarıma ilişkin eğitim ve araştırma yapılmaktadır. Ayrıca Tarım-Orman ve Köyİşleri Bakanlıkları kapsamında yaygın biçimde araştırma-yayım hizmetleri verilmektedir. Bunlara ek olarak, uluslararası işbirliği olanağımız da vardır.

Tarımsal üretim için gerekli emek konusunda da yurdumuzun olanakları kısıtlı değildir. Kentlere yönelik iç göçler ve endüstrileşme vb. nedenlerle giderek azalmakla birlikte, kırsal nüfus toplam nüfusun 2/3 düzeyindedir. Hatta bu durumyla ülkemizin tarımda **Emek-Yoğun** bir üretim stratejisini benimsemesi ve endüstriyel gelişimiyle uyumlu biçimde yıllarca sürdürmesi de gerekmektedir.

Teknik-Ekonomik girdilerde ülkemizin en önemli darboğazı bize göre, parasal olanaklarımızda görülmektedir. Günümüzde tarımsal üretim için gerekli enerji-araç-gereç-donanım-damızlık-gübre-ilaç vb. girdiler yönünden olanaklarımızda tarımda ileri ülkelere kıyasla büyük eksiklikler vardır. Özellikle yurdumuz bu türden ve parasal kökenli girdilerde aşırı düzeyde dışa bağımlıdır. Sözü edilen girdileri iç olanaklarımızla sağlayacak yatırımlar ve **Tarım Endüstrimiz** yeterince gelişmemiştir. Bu durum, döviz gereksinimini arttırmakta ve kısa sürede sorunun üstesinden gelmeyi de önemli ölçüde güçleştirmektedir. Öte yandan ulusal gelirimizin en büyük bölümünü oluşturmasına karşın tarımsal üretim için ayrılan iç finansman olanakları da göreceli olarak düşüktür (4).

Bütün bunlara ek olarak, yurdumuzda güncel teknik-ekonomik olanaklardan etkin biçimde de yararlanılmamaktadır. Bu konuda, örgütlenme ve eşgüdüme dayalı önemli eksiklik ve aksaklıklar vardır.

ÜRETİM DÜZEYİMİZ

Tarımın temel işlevi, tahıl, sebze, meyva, et, süt, yumurta gibi bitkisel ve hayvansal kökenli **gıdaların** üretilmesidir (Şekil). Bundan başka, giyim, ilaç vb. endüstrilere hammadde de üretilir. Ancak birincil amaç gıda üretimidir.

Günümüzde dünyanın hemen tüm ülkeleri, tarımsal üretimde, herşeyden önce, kendine yeterli olma uğraşı içindedirler. Hatta çoğu ülkeler, teknik-ekonomik girdi düzeylerini sürekli geliştirerek doğal olanaklarından en yüksek

düzyeyde yararlanmaya ve üretim fazlası yaratmaya çalışırlar. Dünya ölçüsünde görülen bu olgunun başlıca nedeni, tarımsal ürünlerin uluslararası düzeydeki stratejik önemidir. Ülkelerin giderek artan nüfuslarına karşın, en azından, açlık kuşkusundan uzak yaşamaları bu türden çabalara bağlı kalmaktadır. Yine de, dünyanın kimi ülkelerinde önemli gıda eksiklikleri vardır. Sorunun üstesinden gelebilmek için uluslararası işbirliğine gidilmesi bile kaçınılmaz olmuş, FAO ve benzeri örgütler kurulmuştur.

Bugün için Türkiye, nitel olarak değilse bile nicel olarak, gıda üretiminde dünyanın kendine yeterli sayılı ülkelerinden biridir. Bunu kıvançla belirtmek gerekir. Hatta ülkemiz kimi tarım ürünlerini dış ülkelere satabilecek durumdadır. Nitekim tarım ürünleri dış-satımının dış ticaret dengemizde yıllardır süregelen önemli bir yeri vardır. Örneğin, 1977 yılında toplam 1.753 milyon dolarlık dış satım gelirimizin % 59.4'ü tarım ürünlerinden sağlanmıştır. Dışa satılan sanayi ürünleri ise toplam gelirin ancak % 33.4'ü kadardır. Bunun bile % 7,8'lik bölümü pamuk ipliği, dokuma, konfeksiyon gibi tarıma dayalı endüstri ürünleridir.

Bu iyimser tabloya bakarak, yurdumuzun tarımsal üretim yönünden önemli sorunları bulunmadığı yargısına varılmamalıdır. Aslında tarımsal üretimimiz ülkemizin doğal olanakları ile uyumlu bir düzeyde değildir. Onun çok gerisindedir. Günümüzde gerçekleştirilebilen üretim, daa çok doğal olanaklarımızın bolluğundandır. Yapılan üretim, genelde, doğanın tüketilmesine veya en azından sömürülmesine dayanmaktadır. Üretim için gerekli teknik-ekonomik girdiler kullanımı, ülke ölçüsünde, yeterli düzeyde değildir. Bu nedenle de birim başına verim, genel olarak, çok düşüktür. Üretim düzeyimizin tarımda ilerlemiş kuzey-batı Avrupa ülkelerinin 1/3-1/4, orta Avrupa ülkelerinin 1/2-1/3, doğal koşulları bizimkine benzeyen İtalya'nın 2/3-1/2 kadar ve çok düşük olduğu kabul edilmektedir (4). Örneğin dekara buğday üretimimiz ortalama 160 kg. kadar ve ABD ortalamasından % 45 daha düşüktür. Aynı biçimde, sığır başına yıllık ortalama süt üretimimiz 582 Kg. ve dünya ortalamasının (1921 Kg.) çok altındadır (5). Günümüzde, birim başına ortalama olarak, İsrail'de 5621 Kg, ABD'de 4696 Kg. ve komşumuz Yunanistan'da 1387 Kg. süt üretilmektedir (5).

SONUÇ

Buraya kadarki açıklamalardan anlaşılacağı gibi, genelde, birim başına ve toplam üretim düzeyimizin artırılması, doğal olanaklarımızla uyumlu bir düzeye getirilmesi ülkemiz tarımının başlıca sorunudur. Gerek hızla artan nüfusumuzun gıda gereksinimini karşılamak, gerekse tarımsal üretim fazlası oluşturarak dış-satım gelirimizi yükseltmek için bugünkünden daha fazla üretim yapmak ve bu sorunun üstesinden gelmek zorundayız. Kaldı ki, ülkemizin böyle bir amacı gerçekleştirebilecek potansiyeli de vardır. Özlenen üretim düzeylerine erişebilmemiz, teknik-ekonomik olanaklarımızı, doğal olanaklarımıza uygun ve uyumlu biçimde kullanmamıza, artırmamıza, geliştirmemize ve bu konuda sürekli ve bilinçli çaba harcamamıza bağlı kalmaktadır.

Tarımda ülkesel amaç kişi başına bol üründür. Üreticiler ise, üretimin düzeyinden çok, üretimden sağlayacakları gelir ve kârlılıkla ilgilidirler. Ancak bu koşulla olanaklarını tarımsal üretim amacıyla kullanır ve geliştirmeye çalışırlar. Bu nedenle özlenen tarımsal üretim düzeylerine erişebilmemiz, daha çok, ülkesel amacın üreticinin gelir ve kâr beklentileriyle bütünleştirilmesine ve bu bütünlüğün korunup, sürdürülmesine bağlı kalmaktadır. Bize göre, bunu gerçekleştirmek de devletin görevidir. Devlet, ülke ölçüsünde üreticileri ucuz mal olan ve birim başına bol tarımsal üretim yapmaya yöneltecek düzeni kurmak ve gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.

Bu amaçla devlet, başlıca **alt yapı, planlama, bilgi üretme (araştırma), bilgi yayma (eğitim), örgütlenme, destekleme, denetim ve eşgüdüm** konularında bugünkünden daha etkin hizmetler vermek zorundadır. Böylece ülke tarımı adına, üretici kesimi **daha fazla ve nitelikli tarımsal üretim yapmaya** yöneltecek bir **teknik-ekonomik** ortamı oluşturup, geliştirmesi gerekmektedir. Özellikle devletin tarımsal üretimle doğrudan ilgili çeşitli araştırma-yayım-üretim-pazarlama-donatım-kredileme- vb. işlevleri bulunan girişimlerinin bir eşgüdüm içinde daha çok bu amaca yönelik çalışmaları ve başarılarının sözü edilen teknik-ekonomik ortamın oluşmasındaki katkılara göre ölçülmesi kaçınılmazdır. Ancak bu yolla, tarımsal üretimimizin gelişmesinde devlet etkinliğinin artacağına ve sonuçta ülkemizin bugünkü üretim düzeylerini aşip, giderek doğal olanaklarımızla daha uyumlu bir düzeye kavuşabileceğine inanılmalıdır.

(*)Ege Üniversitesi,
Ziraat Fakültesi

KAYNAKLAR

- 1- ÇAKMAN,A. ve Ark., 1965. Türkiye Tarımının Potansiyeli ve Tarım Politikasının Ana Hatları. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisliği I.Teknik Kongresi. No: 26, Ankara, 1965.
- 2-SPAN (1978-1979). Progress in Agriculture. Cilt 21 ve 22.
- 3- ANON, 1979. Tarımda 50. Yıl. Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı. Ankara 1972.
- 4- ANON, 1978. Zirai ve İktisadi Durum Raporu (1976-1977). TZOB. Yayınları No: 123. Ankara, 1978.
- 5-ARAS,A., 1977. Entansif Tarımda Üretimin Karakteristiği ve Hayvancılık Yönünden Geleceği. Batı Anadolu I. Süt Hayvancılığı Semineri. MPM Yayınları: 208, Ankara.

KALİTEDE ÖNCÜ BOLBAK YEM SANAYİ"

Her zaman üreticinin hizmetindedir

Fabrika: İstanbul Yolu Üzeri Tel: 1733
Merkez: Taşhancılar Sokak No: 8 BOLU
Telefon: 1120- 1287

Su Ürünlerinin Ekonomik Önemi:

Su ürünleri, insan beslenmesinde gerekli olan ve ülkemizde yetersiz üretilen hayvansal proteini en ucuz temin edecek kaynaklardan başta gelenidir.

Su ürünleri, önemli bir ihracat ürün ve kalkınmakta olan ülkemiz için gerekli dış finansman kaynağıdır.

Su ürünleri, üretimi özellikle emeğe dayalı bir uğraşı olması nedeniyle artan nüfusa istihdam olanakları yaratmada önemli bir kaynaktır.

Bitkisel ve hayvansal su ürünlerinin son teknolojiye göre değerlendirilmesi yeni sanayi kollarının ülkemizde kurulmasını sağlayacaktır.

Su Ürünlerinde Yasal Düzenlemeler:

Su Ürünlerinde ilk yasal düzenleme 1881 tarihinde çıkarılan "Zabıta Saydiye Nizamnamesi" dir.

Osmanlı Devleti tarafından yabancılara deniz ticareti ve su ürünlerine ilişkin verilen haklar Yüce Atatürk'ün önerileriyle 19 Nisan 1926 tarihinde kabul edilen "Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcrai Sanat ve Ticaret Hakkında Kanun" ile kaldırılmış ve böylece çok önemli bir adım atılmıştır. Bu atılım sürdürülememiş ve yaklaşık elli yıl su ürünlerine ilişkin hizmetler çeşitli kuruluşlara dağıtılmış ve ilgili olan 17 kamu kuruluşu su ürünleri yumağını bir tarafından çekiştirerek arap saçına çevirmişlerdir.

1971 yılında su ürünlerinde hizmetlerin tek elde toplanması ve gerekli organizasyonun sağlanması amacı ile 1380 sayılı Su Ürünleri Yasası çıkarılmış ve görev Tarım Bakanlığı'na verilmiştir.

Yeni Su Ürünleri Yasası ne yazık ki; su ürünleri üretimi konusunda güdülecek ana politikanın temelini atamamıştır. Belki de bu nedenle halen Türkiye'de bir su ürünleri politikası olmamış, Tarım Bakanlığı su ürünlerini sırtında bir kambur olarak hissetmiş, toplayamadığı hizmetlerin daha da dağılmasına seyirci kalmış ve 1.2 ve 3. plân dönemlerinde öngörülen su ürünleri hedeflerine ulaşamamıştır.

Su Ürünlerinde Eğitim:

Ticaret Bakanlığı yayınlarına göre ilk su ürünleri eğitimi Karadeniz sahilinde bulunan Beşikdüzü Eğitim Enstitüsü'nde başlamıştır.

1930 yılında Marmara adasında genç balıkçılar yetiştirmek üzere Balıkçılık Enstitüsü açılmış ve sonradan faydasız olduğuna işaret edilerek kapatılmıştır.

1951 yılında İstanbul Üniversitesine bağlı olarak "Deniz ve Biyoloji Araştırma Enstitüsü ve daha sonra İzmir (Ege) Üniversitesine bağlı Hidrobiyoloji Laboratuvarı kurulmuştur.

1954 yılında "Balıkçılık Araştırma Merkezi" kurulmuş fakat ekonomik olmadığı gerekçesiyle 1960 yılında kapatılmıştır. 1967'de teşebbüs edilen İkinci Balıkçılık Okulu 1970'den sonra lise düzeyinde eğitime geçmiştir.

1970'den sonra Üniversitelerimizde su ürünlerine ilişkin eğitime ağırlık verilmiş, kürsüler ve bölümler kurulmuş ve Ankara Ziraat Fakültesinde 1979 yılında açılan Su Ürünleri Bölümüne öğrenci alınarak eğitime geçilmiştir.

Yeni hükümetimizin Üniversiteler Yasa Taslağındaki Su Ürünleri Fakülte ve Yüksek Okullarına vermesi çok sevindiricidir. Gazetelerden öğrendiğimiz kadarı ile Üniversitelerimizdeki potansiyelin Su Ürünleri Fakülte ve Yüksek Okullarında toplanamaması bir eksikliklerdir.

Su Ürünlerinde Kredi:

rinden Ziraat Bankası kredilerinden 1953 yılına kadar faydalanamamışlardır.

1953 yılında çıkan 6118 sayılı yasa ile Balıkçılara Ziraat Bankasınca verilen kredi balıkçılığın gelişmesinde itici güç olmadığından 1976 yılında Ziraat Bankasında Su Ürünleri Kredi Müdürlüğü kurulmuş ve 1979 yılında 2227 sayılı yasa ile su ürünleri kredileri yeniden düzenlenmiş ve tarımsal üretime ağırlık vermek üzere Genel Müdür Yardımcılarından birinin teknik kısmında en az mastır düzeyinde uzman olması istenmiştir. Ama yasanın gereği yapılamamıştır.

Ziraat Bankası kredileri maddi teminat sistemine göre verildiğinden, kendi topluluğu dışında kefil bulamayan, araç ve gereçlerinden başka teminatı olmayan balıkçı ürününü çok ucuz fiyatlarla araçlara kredi karşılığında vermektedir.

Su Ürünlerinde Üretim ve Tüketim İlişkileri:

Ülkemizde balıkçıların modern av raç ve gereçleri yetersiz olduğundan üretim düşüktür.

Balık yetiştiricilerine Tarım Bakanlığı yeterli damızlık ve yavru sağlayamadığından balık çiftlikleri düşük kapasite ile çalışmakta veya faaliyete geçememektedirler.

Su Ürünlerinde fiyatı üretici, komisyoncu, kabızmal, toptancı perakendeci ve küçük perakendeci düzenlediğinden üreticinin aldığı pay çok düşüktür.

Su ürünlerinin % 85-95'i buz kullanarak karayolu, % 1-10'u soğutmalı, % 4-7'si soğutmasız gemilerle ve % 1'i uçakla nakledilmektedir. Hemen pazarlanması zorunlu olduğundan üretim düzeyi buna bağlı kalmaktadır.

Türkiye'de günümüze kadar su ürünlerinde üretimini engelleyici bir politika izlenmiştir. Balık üretimimizin üçte ikisinin üretildiği Karadeniz Bölgesinde Türkiye'deki soğuk depoların % 4.3'ü bulunması, üretimin % 30 olduğu diğer bölgelerde ise soğuk depoların % 99.7 dağılması ve su ürünlerine ilişkin kamu kuruluşlarında teknik personelin bölgelere dağılımının da soğuk depolardaki dağılıma benzerlik arz etmesi bunun en güzel örneğidir.

(*) Ank. Ün.Zir.Fak. Su Ürünleri Bölümü.

(**) Bu yazı, 2 Temmuz 1981 tarihinde Atatürk'ün 100.Doğum Yıldönümü nedeniyle TMMOB Ziraat Mühendisleri Odasınca Ankara'da düzenlenen "Türkiye'de Su Ürünleri ve Sorunları" konulu panelde bildiri olarak sunulmuştur.

Dünya nüfusu hızlı bir şekilde artıyor. Dünya'daki gıda üretimindeki artış, artan nüfusun ihtiyacını karşılayamadığı için, dünyanın çeşitli ülkelerinde her yıl açlıktan yüzbinlerce insan ölüyor. Bu hazin tabloları zaman zaman televizyon ekranlarımızdan üzülecek izliyoruz.

Dünya milletlerinin çok büyük bir kısmı karnını doyurmak için başka ülkelerin ürettiği gıda maddelerini almak zorundadır. Türkiye bu bakımdan dünyanın şanslı ülkelerinden biridir. Üzerinde yaşadığı halkın karnını doyurduğu gibi, üzerini de giydirip kuşandırmakta ve bir miktar yiyecek ve giyecek maddesini de ihraç edebilmektedir. Dünya üzerinde Türkiye gibi yiyecek ve giyecek bakımından kendine yeterli ülkelerin sayısı 7-8'i geçmemektedir. Türkiye'de bu şanslılığın kıymeti bilinmeli, ilgililerce bu nokta gözden uzak tutulmamalıdır. Ancak bu kendine yeterliliğin ilanıhaye devam edeceğini sanmak da büyük hata olur. Çünkü Türkiye'de de hızlı bir nüfus artışı vardır. Nüfusumuz yılda % 2.3 oranında artmaktadır. Diğer bir deyimle, her gün sofralarımıza yaklaşık 3000 kişi daha katılmaktadır.

Bu artış hızına göre, 20-25 yıl sonra Türkiye nüfusunun bugünkünün iki misline çıkacağını söylemek basit bir hesaplama mümkündür. O halde 2000 yılları civarında bugünkünün iki misli yiyecek maddesine ihtiyacımız olacaktır. Peki, bu süre içinde gıda üretimimizi iki misline çıkarabilecek miyiz? Bu soruya, geçmiş 20-25 yıllık istatistikleri incelediğimizde rahatlıkla evet diyemiyoruz. Diğer taraftan, tarımcı gözü ile baktığımızda, tarımda uzak politikacıların ve idarecilerin "Türkiye yüz milyonlarca insanı besler" sözlerine de katılmıyoruz. Çünkü bilim adamlarının yaptıkları tahminlere göre, karasal tarımda, tüm teknik tedbirler yerine getirilmek kaydıyla, ürün miktarının bugünkünün ancak iki misli artırılabilmesi ileri sürülüyor. Bu teknik tedbirler içerisinde sulama, gübreleme, modern ve teknik tarım amaçlanmaktadır. Yurdumuzda sözkonusu bu tedbirlerin 20-25 yıl gibi kısa bir süre içerisinde yerine getirilebileceği ihtimali çok zayıftır.

Çünkü sulama şebekelerinin tamamlanabilmesi, arzulanan miktarda gübrenin üretilebilmesi ve arzulanan tarım tekniğinin tüm yurt sathına yayılabilmesi hem uzun yıllara hem de büyük parasal güce ihtiyaç duyar. Ayrıca yıllardan beri sözü edilen bir toprak kullanım kanunu olmadığı için, her yıl binlerce dönüm çok iyi tarım arazileri konut, fabrika ve diğer işyerleri gibi amaçlarla tarımdan çıkarılmaktadır. Buna ilaveten erozyon, yanlış tarım tekniği ve diğer doğa olayları ile yine önemli miktarda arazi elden çıkmakta veya verimsiz hale gelmektedir.

İşte tüm bu durumları gözönüne aldığımızda, 2000 yılına doğru eğer gerekli önlemler alınmazsa, Türkiye'de gıda sıkıntısının başlayabileceğini söylemek mümkündür. Peki, Türkiye gibi kendine yeterli ve bir kısım tarım ürününü de ihraç eden ülkelerde gıda sıkıntısı başlarsa, tamamen dışa bağımlı ülkelerin durumu ne olacaktır? Bu ülkelerde, hiç şüphesiz, gıda sıkıntısı çoktan başlamış olacaktır ve büyük bir ihtimalle dünya ülkelerinin şu andaki durumlarında, yani ileri gitmiş, gelişmekte, gelişmemiş ifadelerinde büyük değişimler olabilecektir. Çünkü insanoğlu gerektiğinde makinesiz, optik araçsız yaşayabilir, fakat ekmezsiz, sebzesiz, meyvasız yaşayamaz. Bunu çok iyi bir şekilde kavramış olan bugünün ileri gitmiş bazı ülkeleri, gıda kaynağı olan Türkiye gibi ülkelere ne şekilde yaklaşılması gerektiğini, kendi gelecekleri açısından çok iyi planlamaktadırlar. Dünya milletleri karşısında Türkiye bu şanslı durumunu geleceği açısından çok iyi bir şekilde kullanmalıdır.

O halde Türkiye, geleceğini etkileyecek iki büyük soruna çözüm bulmak zorundadır:

1) Cesaretli ve tutarlı bir aile planlaması ile nüfus artışını kontrol altına almak, diğer bir ifade ile arzu edilmeyen aşırı nüfus artışını önlemektir. Bu konu buradaki tartışacağımız konunun dışındadır. Kuşkusuz konunun uzmanlarınca tartışılması gerekir.

2) Tarımsal ürünlerin üretim miktarlarını artırmaktadır. Bunun için bir taraftan karasal tarımda mevcut ürünlerin artışına yönelik çalışmaları

hızlandırırken, diğer taraftan karasal tarım dışındaki gıda kaynaklarını artırmaktadır. Bu kaynakların başında kuşkusuz su ürünleri gelmektedir.

Karasal tarımda olduğu gibi, su ürünlerinde sağlanabilecek artışlara ait de bilim adamları tahminler ileri sürmektedirler. Bu tahminlere göre, denizlerde bugünkü aşırı avlanma ve aşırı kirlenme nedeni ile deniz balıkları üretiminde 2-3 misli bir artışın olabileceği ileri sürülmektedir. Buna karşılık iç sulardan bugünkünün 15-20 misli bir artış sağlanabileceği, Türkiye gibi, henüz iç su kaynakları yeterince işletilmemiş ülkelerde ise bu artışın daha fazla olabileceği mümkün görülmektedir.

Türkiye karasal tarımda olduğu gibi, su ürünleri üretimi açısından da büyük olanaklara sahip bir ülkedir. 8210 km. lik bir kıyı şeridi, 145.000 km. akarsu, bir milyon hektara (906.118 ha.) yaklaşan doğal göl sahası, 200.000 hektarlık ve her gün alanı biraz daha artan baraj gölü, 60-70 bin hektarlık sahil gölü (Lagünler) ve 640 bin hektarlık tuzlu su gölü sahasına sahiptir. Buz gibi soğuk su kaynakları yanında, balıklılıkta çeşitli amaçlarla kullanılacak, sıcaklığı 100°C ye kadar varan çeşitli sıcak su kaynaklarına sahiptir.

Bu kadar geniş ve zengin su kaynaklarına sahip Türkiye'de, yıllık balık üretimine baktığımızda, rakamsal doğruluğu şüpheli olmakla beraber, 1979 istatistiklerine göre, 350 bin ton civarında üretimin olduğunu görüyoruz. Yılda birey başına 7-7.5 Kg. balık tüketimi olmaktadır. Bu tüketim miktarı yıllık üretimin nüfusa oranlanması şeklinde basit bir matematiksel bölmeden ibarettir. Karadeniz veya diğer sahillerde bir insan 15-20 Kg. balık yerken, Anadolu'nun büyük bir bölümünde yılda bir gram balık yiyemeyen milyonlarca insan bulunmaktadır. Diğer ülkelerde bir yılda birey başına tüketilen balık miktarına baktığımızda üzülmemek elde değildir. Örneğin, bu değer Japonya'da 88 Kg., Portekiz'de 63 Kg., İsveç'te 56 Kg., Norveç'te 45 Kg., Fransa'da 22 Kg., İsrail'de 18 ve Kanada'da 15 Kg. dir.

Bu kadar geniş olanakların mevcut olduğu yurdumuzda su ürünleri üretimi için arzu edilen düzeyde değil, niçin bir atılım yapamamışız? Birkaç küçük örnek verdikten sonra bunun açıklamasına girmek istiyorum. Türk tarımında "Buğdayla koyun, gerisi oyun" düşüncesi eskiden beri süregelen bir inamıştır. Kuşkusuz Türk üreticisine değişik tarımsal uğraşları getirmek, göstermek ve yeni ufuklar açmak bizim görevimizdir. Aksi halde yetiştiriciden atılım beklemek, yenilik beklemek haksızlık olsa gerektir. Bu durum yalnız su ürünleri için değil, örneğin, seracılık, çiçekçilik, mantar yetiştiriciliği ve benzeri diğer konular için de aynıdır.

Yüzlerce yıldan beri Dünyada balık yetiştiriciliği yapılırken, bu yetiştiricilik yurdumuza ancak 15 yıl kadar önce girebilmiştir. Bu zamana kadar bilim adamlarımız, teknik elemanlarımız Asya'ya, Avrupa'ya, Amerika'ya gitmemiş ve bu yetiştiriciliği görmemişler midir? 15 yıl önce balık yetiştiriciliği dediğimizde değil üretici, münevver insanlarımız bile gülüyordu. Şükrolsun ki bugün gülmek şöyle dursun, Türkiye'de 100'ün üzerinde küçük büyük balık yetiştirme çiftliği mevcuttur. Kuşkusuz bu işletmelerin birçok sorunu, aksaklıkları olacaktır. Unutulmamalıdır ki, bir çocuk önce doğar, emekler, yürür ve sonra olgunlaşır. Herhalde bu işletmelerin seviyesinin, yüzyıllardan beri uygulanan ülkelere eşit olması beklenemez.

Bugün göllerimizin 1 ha'dan 15-20 Kg., sahil göllerinin (Lagünlerin) 1 ha'dan 40 Kg. ve baraj göllerinin 1 ha'dan 60-70 Kg. kadar balık üretirken, balık yetiştiriciliği ile 1 m³ sudan 283 Kg.'a kadar balık üretilebilmektedir. Akar sularda 1 lt/sn'lik suda 600 Kg. kadar balık üretilirken, yurdumuzda 1 km.lik akarsu kesiminden ancak 300-400 gr. balık istihsal edebilmekteyiz. Konya'nın üçte biri kadarlık bir alana sahip olan Danimarka'nın Jutland adasında, havuzlarda ve tamamen insan eli altında yılda 30-35 bin ton kadar alabalık üretilirken, Türkiye'de tüm iç sulardan yılda 20-25 bin ton balık elde edebiliyoruz. Bazı milletler deniz sahillerindeki tüm su ürünlerini su noktasına kadar değerlendirmiş, yerine yeniden üretime geçmişlerdir. Bugün dişçilik, eczacılık, tıp, gıda sanayii, boya sanayii, parfümeri, insan ve hayvan yiyeceği ve birçok sahada daha kullanılan ve milyarlarca servet halinde yatan deniz yosunlarından

hiç faydalanmaya başlayamamışız. En az yonca unu kalitesinde hayvan yemlerine karışacak un verebilen deniz yosunlarının kurutulması ve öğütülmesi için basit bir tesisin (Yonca kurutma tesisi gibi) başlangıç olarak, demenstratif amaçla kurulması için, yetkili kuruluşlara yıllardan beri yaptığımız başvuru ve açılmaları ilgi görmemiştir.

Yurdumuzun her tarafında vırak vırak kurbağa sesi dinlerken, gebelik testi için özellikle kışın hastanelerimizin kurbağa bulamaması ve bu testler için yapay preparatların döviz ödenerek yurt dışından getirilmesi, test yaptıracak anne namzetlerinin gece yarısı kuyruğa girmeleri düşündürücü değil midir? Bir kurbağanın 30-40 lira edeceğini yetiştirici bilirse niçin bunu yetiştirmesin. Bunu yetiştiriciye anlatmak göstermek su ürünleri örgütünün görevidir.

Birkaç örnekle değinmeye çalıştığımız tüm bu aksaklıkların nedenleri üç ana noktada toplamak mümkündür. Bunlar **ilgisizlik, bilgisizlik ve memuriyet zihniyeti**'dir. Şimdi bunları kısaca belirtmeye çalışalım:

Türkiye'de hiçbir kamu kuruluşu su ürünleri konusu üzerine ciddi bir şekilde eğilmemiştir. Bu konuya köklü ve kalıcı tedbirler getirecek üretimi artırıcı yönde yeterli çalışmalar yapmamıştır. Su ürünleri konusu köy merası gibi ortak kullanım alanı olmuştur. Çok sayıda kamu kuruluşu birbirinden habersiz kendine göre ilgileniyor görülmüştür. Son 10 yıla kadar bu konunun sahibi yoktu. Bu durumu ortadan kaldırmak için 1972 yılında Tarım Bakanlığı bünyesinde bir Su Ürünleri Genel Müdürlüğü kurulmuş ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ile tüm hizmetlerin tek bir kuruluşta toplanması amaçlanmıştır. Buna rağmen maalesef bu güne kadar hizmetlerin tek kuruluşta toplanması sağlanamamıştır. DSİ barajlarda, Köy İşleri Bakanlığı Toprak Su Örgütü ile göletlerde, Orman Bakanlığı orman içi sularda balıkçılık çalışmaları yapmaktadır. Bu çalışmalarda eşgüdüm sağlanmadığı gibi, bu örgütlerin asıl uğraşı dalları nedeni ile balıkçılığa son planda yer verilmektedir. Örneğin DSİ barajlarda sulama, enerji, içme suyu, taşkın önleme uğraşlarından sonra ancak balıkçılığa yer verebilmektedir. Halbuki barajlardaki su ürünleri üretim çalışmaları Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'ne bağlandığında, bu genel müdürlüğün birinci derecede uğraşısı haline gelecektir. Yapılacak tek işlem, bu konuda, bu kuruluşlarda balıkçılıkta çalışan tüm elemanları Su Ürünleri bünyesine geçirmek ve gereği gibi bu kaynakları değerlendirmek olacaktır. Çünkü her bir baraj, göl veya gölet gıda üretimi bakımından bir D.Ü.Ç. gibi öneme sahip olmalıdır. Hele hayvansal yiyecek sıkıntısı çekilen ülkemizde bunun değeri bir kat daha artmaktadır.

Son uygulamada Tarım ve Orman Bakanlığı tek bir bakanlık şeklinde birleşmiştir. Fakat hâlâ aynı bakanlığın içerisinde hem bir Su Ürünleri Genel Müdürlüğü hem de Milli Parklar Genel Müdürlüğüne bağlı Su Ürünleri Daire Başkanlığı vardır ve birbirinin çalışmalarından habersizdirler.

Diğer taraftan Et-Balık Kurumunu Trabzon ve Fatsa'daki balık unu fabrikalarında balık unu yapmaktan öteye balık ve balıkçılıkla ilişkisi bulunmamaktadırlar. Balıkçılığa hizmet amacı ile bir zamanlar emrine verilen gemileri, ilgisizlik nedeni ile, çürümeye terketmiş ve sonunda bu gemiler hurda fiyatına satılmışlardır. Bu ilgisizliğin hesabı kimseden sorulmamıştır.

Balıkçılığımızın neden bir hamle yapamadığını açıkça ortaya koyan hizmet dağınıklığına ait bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Tarımsal başarıda yıllardan beri savunduğumuz bir konu vardır. O da şudur: Üreticiye hizmetler mümkün olduğu kadar az kanaldan, eğer mümkünse tek kanaldan ulaştırılmalıdır. O zaman arzulanana başarıya ulaşılabilir.

Su Ürünleri hizmetlerinin tek kuruluş tarafından yürütülmesi, farklı kuruluşlar arasındaki hizmet kopukluklarının ortadan kaldırılması önerilirken, yeni kurulması düşünülen kuruluşlara tekrar hizmetlerin bölünme temayülü düşündürücüdür. 1979-1983 Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planında, Su Ürünleri ilkeleri ve politikalar başlığı altında "Çeşitli kamu kuruluşlarına dağılmış bulunan su ürünleri (Balıkçılık) faaliyetleri ve yetkileri tek örgüt altında üst düzeyde yeniden düzenlenecektir. Su Ürünleri politikasının yürütülmesinde kamu kuruluşları arasında etkin bir eşgüdüm gerçekleştirilecektir" denmesine rağmen bu konuda gözle görülür bir atılım hâlâ sağlanamamıştır. Aksine hizmetlerde

dağılma temayülünün, geçmiş deneyimlere rağmen mantığını anlamak da mümkün değildir. Örneğin, Çevre Müsteşarlığının çalışma konuları içerisinde yer alan su kaynaklarının kirlenmesi, aynı zamanda Su Ürünleri Genel Müdürlüğünün ana çalışma konularından birini oluşturmaktadır. Yeni bir düşüncenin eseri olan Deniz Müsteşarlığının ana çalışma konuları henüz belli değildir. Bu hizmetleri çeşitli kuruluşlar arasında bölmek başarı yerine başarısızlık getirir.

Bu aksaklıkların ortadan kaldırılması ve arzulanana hedefe ulaşılmasında kuşkusuz bilgi esastır. Kulaktan dolma bilgilerle konunun detayına inmek mümkün değildir. Bilgisizlik cesareti artırır fakat başarı sağlamaz. Bunun acı örneklerine şahit oluyoruz. Nitekim henüz deniz balıkçısının avlanma, donatım, pazarlama, kredi, koruma, sosyal güvence ve benzeri birçok sorunu varken; sahil balıkçılığında öteye geçememişken Türkiye için "Açık deniz balıkçılığı" önerilmektedir. Neyle açık deniz balıkçılığı? Bize göre, Cebelitarık ötesi olan açık deniz balıkçılığı her şeyi tamam olan bir filo ile mümkündür. Açık deniz balıkçılığı okyanuslarda, silahlı teknolojik gıda savaşlarıdır. Açık deniz balıkçılığı; balık stoklarını arama, bulma, haberleşme, avlanma, taşıma, değerlendirme, pazarlama ve gerektiğinde kurtarma ekiplerinin iş birliği ile sağlanan bir sistemdir. Bu sistemde, aylarca denizde kalacak ekipmanlara ihtiyaç vardır. Henüz sahil ötesi balıkçılığa geçmeden, içsu kaynaklarını normal bir seviyede değerlendirmeden, açık deniz balıkçılığı fikri çok iyimsiz bir arzudan öteye geçemez.

Son Beş Yıllık Kalkınma Planında "Su ürünleri alanında eğitim yapan kuruluşlar, bu alanda gereksinim duyulan yetişmiş insan gücünü karşılayacak düzeye kavuşturulması" gereği vurgulanmaktadır. Yani insan faktörünün birinci planda düşünülmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu kuşkusuz her şeyin önünde gelir. İdarecisinden teknik elemanına kadar bu konuda çalışan personelin bilinçlendirilmesi gerekir. Yeni teknolojik gelişmelerin öğretilmesi gerekir. Ancak bu suretle balıkçıya ve balıkçılığa gerçek yaklaşma olanağı vardır. Bu eğitim, üniversite düzeyinde Su Ürünleri eğitimi ve orta seviyede teknik eleman yetiştirecek okullar ile mümkün olabilir.

Ancak bu suretle balıkçıya ve balıkçılığa gerçek yaklaşma olanağı vardır. Bu eğitim, üniversite düzeyinde Su Ürünleri eğitimi ve orta seviyede teknik eleman yetiştirecek okullar ile mümkün olabilir. Ancak memur değil gerçek teknik eleman yetiştirmek gerekir. Şu anda Türkiye'de Su Ürünleri eğitimi için A.Ü.Ziraat Fakültesi bünyesinde bir su ürünleri bölümü vardır ve bu bölüm yeni öğrenci almıştır. Ayrıca İzmir Fen Fakültesine bağlı Hidrobiyoloji ve osinografi bölümü vardır. Diğer fakültelerde konu bir kürsü veya bir iki ders veya hatta konuya ışık tutabilecek yardımcı dersler şeklinde yürütülmektedir.

Orta dereceli okul olarak İstanbul Beykoz'daki su ürünleri okulu vardır. Ancak bu okulun eğitim sistemi arzulanana düzeyden uzaktır. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olan bu okuldan mezun olan öğrenciler iş bulmak için Tarım ve Orman Bakanlığı Su Ürünleri Genel Müdürlüğüne başvurdukları halde, bu bakanlığın arzuladığı ve önerdiği eğitim sistemi bu okul tarafından hiç dikkate alınmamaktadır. Bu nedenle Su Ürünleri Genel Müdürlüğüne bu elemanlara iş verilmesinde haklı olarak tereddüt edilmektedir.

Bu arada hemen belirtmek zorundayız ki, gerek fakülte seviyesinde ve gerek çeşitli seviyelerde su ürünleri okullarının açılmasında dikkatli olunmalıdır. Çünkü herşeyden önce bu okulların öğretici kadrolarının yetiştirilmesi gerekir. Aksi halde teknik eleman değil düz memur yetiştirilmiş olur. Bu nedenle bu konuda çalışan ve eğitim yapan kuruluşların fikirlerinin alınması gerekir. Nitekim son aylarda gazetelerden birçok su ürünleri yüksek okulunun kurulacağı haberlerini okuyoruz. Bu konuda emin adımlarla gidilmesinde yarar vardır. Aksi halde yanlış düzeltmek yeniden yapmaktan zor olabilir.

Ayrıca su ürünleri sahasında halen çalışan personelin meslek içi eğitimi kurs, seminer ve benzeri çalışmalarla bilinçlendirilmesi gerekir. Maalesef bu konuda yeterli bir çalışmanın olduğunu göremiyoruz. Herşeyden önce bol miktarda Türkçe yayına gerek vardır. Kitap, broşür ve mecmuaların yayınlanarak su ürünleri personelinin okuması sağlanmalıdır. Durum böyle iken yayın hizmetleri

için ayrılan paraların büyük bir kısmı maalesef yetkili kişilerin gezileri, toplantıları ile ilgili haber bültenlerinin, formalite tamimler ve benzeri şeylerin yayınlanması için sarfedilmektedir. İdareciler, elemanlarının bilinçlendirilmesi için bu konuda çalışan bilim adamlarından azami yararlanma yoluna gitmelidirler. Bilim adamlarının arkasını bırakmamaları gerekmektedir. Fakat uygulamaya bunun tersi şeklinde cereyan etmekte, her nedense bilimsel çalışmalardan kaçınılmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak da teknik eleman masa başında bir ortaokul veya lise mezununun yapabileceği evrak memuru haline gelmektedir. Bu hem meslek açısından hem de memleket açısından büyük kayıplara neden olmaktadır. Çünkü bir teknik eleman bu memleketle milyonlarca liraya mal olmaktadır.

Bilgisiz insandan yararlanılamaz. Buna rağmen maalesef devlet kuruluşlarının bir çoğunda, son yıllardaki politik çalkantılar ve huzursuzluklar nedeniyle atamalarda elemanın bilgisinden çok, politik görüşlerine göre değerlendirmesi yapılmıştır. Kuşkusuz bu bütün elemanlar için sözkonusu olmadığı gibi, yalnız her hangi bir politik görüş için de söz konusu değildir. Türkiye’de sık sık hükümetlerin değişmelerinde arzulanmayan bu durumlarla karşılaşmıştır. Uzun yıllar süren uğraşı ve yetiştirmelerle belli bir bilgi düzeyine ve konuya müsbet bakış seviyesine gelmiş bazı teknik elemanlar, bu değişiklikler sonucu ya pasifize edilmişler veya konu dışında bir kuruluştaki görevlendirilmişlerdir. Eğer bu elemanlar yüksek seviyede idari görevde iseler, hayatlarının en başarılı devrelerinde “oturan maaşlılar dediğimiz” arandığı zaman bulunmayan bulunduğu zaman sorulmayan müşavirler haline getirilmişlerdir. Dolayısıyla yıllarca süren birçok emek boşa gitmiştir. Bu şekildeki elemanların yetişmesi uzun yıllar istemektedir. Herşeyden önce bu bir zaman kaybıdır. Zamana saygısı olmayan insanın başarı beklemeye hakkı yoktur. Elemanlar bir görev atanırken politik düşüncesi değil bilgisi aranmalıdır. Görevden alınırken de hesap sorulmalıdır. Fakat burada memleket açısından zararlı olabilecek görüşlere sahip kişileri kastetmiyoruz.

Teknik elemanların sık sık dama taşı gibi yer değiştirmesi kuşkusuz başarısızlığı getirecektir. Nitekim ileri gitmiş ülkelerde, çeşitli müesseselerde çalışan teknik elemanlara, buldukları müessesede kaç yıldan beri çalışıyorsunuz diye soru yönelttiğinizde 5,10,15 hatta 20 yıl gibi cevap alırsınız. Kuşkusuz bu insan konunun geçmişini bi’diği gibi, işleyişini ve gelecekteki yapılacak çalışmaları da bilebilir. Su ürünlerinin çeşitli konularında elemanların uzmanlaşmaya gitmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Çünkü her konu kendine has özelliklere sahiptir. Bir gırgırcının trölcünün sorunu ayrı, bir yunusçunun sorunu ayrı, havuzlarda balık yetiştiricisinin veya göl balıkçısının sorunu ayrıdır. Eğer bir teknik eleman masa başında, yazışmalara cevap verecek şekilde çalıştırılıyorsa o eleman memuriyet zihniyetine, sabah 9 akşam 5 mesaisini düşünen insan durumuna girmiş demektir. Bu elemandan ne müessese ne de balıkçı fayda bekleyemez. Su ürünlerinde teknik elemanın balıkçının teknesinde, avlağında, havuzunda balıkçı ile yan yana, sorunlarla iç içe çalışması gerekir. Balıkçının sorununu yerinde saptamalı, çözümünü bulmak için gereğini yapmalıdır. Bunun için de örgüt ünitelerinin turistik yörelere değil, balıkçılığın yoğun olduğu bölgelere kaydırılması gerekir. Türkiye’nin balık üretiminin % 75-80’i Karadenizde karşılanmaktadır. Tüm Akdeniz’in üretimi % 2-3 kadardır. Bu durum ortada iken Karadeniz’de bir Bölge Müdürlüğünde 3-5 teknik eleman varken Antalya İl Müdürlüğünde bunun 4-5 misli personel istihdam edilmektedir. Karadeniz’in bir kazası kadar balık üreten Akdeniz de iki Bölge Müdürlüğü, 1 İl Müdürlüğü ve 1 İstasyon Müdürlüğü kurulmuştur. Bursa’da Bölge Müdürlüğü Çanakkale’de İl Müdürlüğü varken Balıkesire İl Müdürlüğü, Yalova’ya İstasyon Müdürlüğü açılıyor. Bunlar turistik değil de nedir? Karadeniz’de gerçekten büyük bir balıkçılık potansiyeli vardır. Su ürünleri örgütünün buraya büyük ağırlık vermesi gerekir. Bu bölgesel değil gerçekçiliktir. Bu gün birlerce ton inci kefali avlanan Van gölünde, yüzlerce ton kerevit ve balık avlanan Hirfanlı’da, geleceğin Ceylanpınar çiftliği dediğimiz Keban’da istasyon yokken, Ankara’da bir avuçluk Haymana-İkizce göleti için Müdürlük kurulmuş ve bu Müdürlük emrine 20-25

eleman tayin edilmiştir. Bu müdürlük için devletin bir ayda ödediği para, büro ve diğer giderleri hariç yalnız maaş olarak yarım milyonun üzerindedir. Günah değil midir? Bu makam yaratmaktan, eleman israfından başka nedir? Bu örnekler acı da olsa gerçektir, hatadır ve hatanın neresinden dönülürse kârdır.

Buraya kadar belirtmeye çalıştığımız fikirlerin ışığı altında yapılması gereken işlemleri özetlersek:

1) Su Ürünleri Örgütünün iyi bir şekilde düzenlenmesi, Türkiye'deki su ürünleri çalışmalarının bilimsel ve planlı bir şekilde düzenlenmesi, Türkiye'deki su ürünleri çalışmalarının bilimsel ve planlı bir şekilde tek elden yürütülmesi ve bu konu ile ilgili kamu ve özel kuruluşlar arasında köklü bir eşgüdüm sağlanması,

2) Su Ürünleri sahasında çeşitli seviyelerdeki eğitim ve öğretim çalışmalarına gerçekçi bir yaklaşımla eğilinmesi ve hız verilmesi,

3) Arzulanan Üniversal eğitim gerçekleşinceye kadar halen Su Ürünleri konusunda çalışan elemanların meslek içi eğitimlerine hız verilmesi,

4) Hizmet ağırlığının ve örgütlenmenin su ürünleri üretim ağırlığına ve bölgelerin üretim potansiyeline göre yönlendirilmesi,

5) Değişen idarecilerin istek ve görüşlerine göre değil, bilimsel gerçeklere göre stokların saptanması, su kaynaklarının incelenmesi, avlanma ve sürekli teknolojinin geliştirilmesi, üretimi her yönüyle artırıcı plan ve projelerin hazırlanması gerekir.

Ancak bu sağlam prensiplere bağlı kaldığımız sürece arzuladığımız su ürünleri etim seviyesine kavuşabiliriz ve gelecek generasyonların bizleri lanetle değil, innetle anmalarını sağlayabiliriz.

(*) A.Ü.Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Bölümü

(**) Bu yazı, 2 Temmuz 1981 tarihinde Atatürk'ün 100. doğum Yıldönümü nedeniyle TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası'na Ankara'da düzenlenen "Türkiye'de Su Ürünleri ve Sorunları" konulu panelde bildiri olarak sunulmuştur.

TÜRKİYE İÇSULAR BALIKÇILIĞININ GENEL DURUMU VE SORUNLARI

Doç. Dr. Ercan SARIHAN (*)
Dr. Nazmi TEKELİOĞLU (*)

1. GİRİŞ

Hızla artan ülkemiz nüfusunun, giderek fazlaşan hayvansal protein açığının giderilmesinde, su ürünleri kaynaklarının artırılması çabalarının da önemli katkıları getireceği açıktır. Bu olgu bir çok araştırmacının diğer kaynaklar gibi, su ürünleri üretiminin daha fazla nasıl artırılacağı konuları üzerine eğilmelerine neden olmuştur.

Giderek artan tempoda yaklaşık 30 yıldır sürdürülen bu çabalar, özellikle devletin su ürünleri ve balıkçılık konusunda belirli ve tutarlı bir politikası olmaması nedeniyle uzun yıllar herhangi bir olumlu sonuç üretememiştir. Ancak, Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı bir Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'nün kurulması, ilk kez Su Ürünleri ve Balıkçılık faaliyetlerini düzenleyici bir yasanın yürürlüğe konması ve özellikle akademik kuruluşlarda, bu konuya ilginin ve dolayısıyla çalışmaların artması, son yıllarda belirgin bir kıpranışa neden olmuştur. Bununla birlikte, ulaşılmak istenen hedeflerin gerisinde kaldığı da açıktır.

Bu geri kalmanın en açık göstergesi, yılda kişi başına düşen balık üretim miktarıdır. Örneğin, 1979 yılında 350.000 ton olduğu bildirilen toplam üretime göre kişi başına yıllık üretim 8 kg civarındadır. Resmi olmayan bilgilere ve ilk tahminlere göre ise 1980 yılı üretimi 450.000 tona yaklaşmıştır. Bu da yaklaşık 10 kg/kişi/yıl üretim anlamına gelmektedir. Oysa ki bize en yakın Avrupa ülkelerinde bu üretim değeri en az 15-20 kg/kişi/yıl düzeyindedir. Burada ortaya çıkan sorun, son iki yılda görülen önemli sıçramalara rağmen, yine de üretimde yeterli düzeylere çıkılamamasıdır. Başka bir deyişle nereye kadar çıkılabileceğidir.

Bizce üretim miktarının artırılması için yapılacak önde gelen işlerden biri de, önemli düzeyde bir potansiyel olduğu kabul edilen içsu kaynaklarımızın ıslah edilmesi ve buralardaki balık üretiminin artırılmasıdır. Şüphesiz, üç yanı denizlerle çevrili bir ülkede, denizel kaynakların bol olacağı ve bu nedenle içsu kaynaklarının, fazla önemli olmayacağı düşünülebilir.

Fakat bu bilimsel bir yargı olmadığı gibi, yapılan bir çok araştırmadan edinilen izlenimlere göre, denizel kaynaklarımız sanıldığı gibi, olağanüstü zengin değildirler. Ayrıca, deniz gibi çok değişik fiziksel, kimyasal ve biyolojik etkilerin karmaşık olduğu ortamlarda, Su Ürünleri ve Balıkçılık faaliyetleri, özellikle verimi arttırmaya yönelik çalışmalar, oldukça güç koşullarda yapılan zaman alıcı ve masraflı çalışmalardır. Bu nedenle, bir yandan denizel kaynaklardan daha yüksek miktarlarda verim alma çalışmalarını yürütülürken, daha az masraflı ve daha kısa sürede sonuç veren içsu kaynaklarının verimliliğini yükseltme çalışmalarına da aynı düzeyde önem vermek gerekir. Ancak, bu yönde yapılacak çalışmaların olumlu sonuçlara ulaşabilmesi için, önce mevcut durumun ne olduğunun öğrenilmesi, sonrada ne yapılabileceğine karar verilmesi gerekir. Bu görev ise, başta, Tarım Orman Bakanlığı Su Ürünleri Genel Müdürlüğü olmak üzere, ilgili kamu ve akademik kuruluşlara düşmektedir. Bu kuruluşlarca sıkı bir eşgüdüm içinde bir plân ve program yürütülecek çalışmaların, çok önemli ilerlemeler sağlıyacağı söylenebilir. Şüphesiz bu konularda geçmiş yıllarda herhangi bir çalışma yapılmadığı söylenemez. Ancak, çoğu arşivlerde kalan bu rapor niteliğindeki çalışmalar sistemli bir şekilde gün ışığına çıkarılırsa, hem gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutulabilir, hem de zaman ve para savurganlığının önüne geçilmiş olur.

Konuya bu şekilde girdikten sonra, özellikle içsular açısından ne yapılabileceğine değinmeden önce, bu su kaynaklarının mevcut durumunun bilinmesinde yarar görülmüştür.

2. TÜRKİYE'DE İÇSU KAYNAKLARININ GENEL DURUMU

Ülkemizde balıkçılık alanları genelde, deniz ve tatlısu balıkçılığı gibi iki

şekilde tanımlanır. Tatlısu balıkçılığında anlatılmak istenen ise, tatlısu özelliğine sahip göl ve akarsularda yapılan balıkçılık olup, çokluk, belirli düzeylerde tuzluluk oranlarına sahip denizle bağlantılı kıyı (lagün) göllerini içermektedir. Buna karşın, daha geniş bir kavram olan içsular balıkçılığı ise, kimyasal, fiziksel özellikleri ne olursa olsun coğrafik anlamda deniz yapısına sahip olmayan, daha çok karalarla çevrilmiş su ortamlarında yapılan balıkçılığı kapsamaktadır. Buna bir örnek vermek gerekirse, Karadeniz ve Ege denizine açılan boğazlarıyla denizler sistemine bağlı olan Marmara'da yapılan balıkçılığın bir deniz balıkçılığı olmasına karşın, Karadeniz'le hemen, hemen benzer büyüklükte olmasına karşın, hiçbir denizle bağlantılı olmayan İran ve Sovyetler sınırındaki Hazar gölü ile ülkemiz kıyılarında bulunan, Küçük ve Büyük Çekmece gölleri, Kızılırmak deltasındaki balık gölleri, Akdeniz kıyısındaki Akyatan, Tuzla, Akgöl, Paradeniz vb. denize bağlantılı göller içsular kavramına girmektedir. Bu nedenle burada, sadece ülkemiz tatlısu balıkçılığını değil, tüm olarak içsular balıkçılığını ele almanın daha belirleyici olacağı düşünülmüştür.

2.1. Kaynakların Sınıflandırılması:

AKŞIRAY (1961)*'a göre Türkiye'de ufak bazı göllerin dışında kayda değer büyüklükte 61 adet doğal göl bulunmakta olup, bunlar toplam 906.118 hektar alana sahiptirler. TUNCEL (1975) ise, 200 civarında göl bulunduğunu ve bunların yaklaşık 900.000 hektar (9009 km²) bir su alanı oluşturduğunu bildirmektedir. Bu iki bildiriş göllerin sayısı yönünden önemli bir çelişki bulunmakla birlikte, toplam alan olarak hemen hemen aynıdır. Yine AKŞIRAY bu göllerin bazılarında, kimyasal özellikleri nedeniyle balıkçılık bakımından yararlanılamamakta olduğunu ve bunlardan Van, Tuz gölü Burdur gölü, Acıgöl benzeri göller çıkarıldığında geriye balıkçılık bakımından yararlanılabilen göller olarak, yaklaşık 205.000 hektarlık bir su alanı kaldığını bildirmektedir. Ancak, balıkçılık yönünden yararlanılamayan göller sınıfına sokulan Van gölünün, yararlanılabilir göller sınıfına sokulmasının daha doğru olabileceği söylenebilir. Çünkü, bu gölde, sadece burada yaşadığı bilinen İnci Kefali (*Alburnus tarsi*) türü bulunmaktadır. Bu balık türünden Van gölünde, örneğin 1974 yılında 1.600.000 kg, 1975 yılında ise 1.100.000 kg üretim yapılmıştır (DİE, 1972-1975 Su Ürünleri Anket Sonuçları, 1979). **Koşuya bu yönden bakıldığında Türkiye'de balıkçılık bakımından yararlanılabilen göllerin toplam alan varlığı, 371.300 ha. olduğu bildirilen (TUNCEL, 1975)* Van gölü de eklenirse, yaklaşık 575.000 ha. olmaktadır.**

Ayrıca, içsular kavramına giren ve toplam 65.000 ha. civarında bir alana sahip olduğu bilinen lagün (sahil) gölleri ilgililerce 1978 yılı itibariyle yaklaşık 152.000 ha. alana ulaştığı belirtilen (özel görüşme) baraj gölleri de eklendiğinde son yıllarda balıkçılık yapılabilir 790.000 ha alana varan bir içsu olanağına sahip olduğumuz söylenebilir. Bu alanın yaklaşık 600.000 ha (% 75.6) sını büyüklük sırasıyla Van, Beyşehir, Eğirdir, İznik, Manyas, Ulubat, Suğla, Çıldır, Akşehir ve Eber gölleri gibi büyüklüğü 100.000 ha.nın üzerinde olan 10 göl oluşturmaktadır. Baraj göllerinin ise, 68.000 ha.lık alanı ile yaklaşık % 45'ini tek başına Keban Baraj gölü oluşturmaktadır.

Buraya değin açıklanan Türkiye'deki doğal ve yapay göllerin yanı sıra, yaklaşık 145.000 km. toplam uzunluğa sahip olduğu bilinen akarsular da gözönünde tutulacak olursa, Türkiye'nin özellikle içsular balıkçılığı yönünden Avrupa ve Ortadoğu ülkeleri içinde en ön sıralarda yer aldığı kolaylıkla söylenebilir.

2.2. İçsu Kaynaklarında Balıkçılığın Durumu:

İçsu kaynaklarındaki doğal balık popülasyonlarından elde edilebilen ürün miktarı, genel balık üretiminde olduğu gibi, yıllara göre belli bir yükselme göstermesine rağmen, oransal olarak azalmıştır. (Çizelge, 1).

Bu oransal azalma, içsulardaki üretim artışının, denizlerdeki üretim artışıyla aynı oranda olmamasıyla açıklanabilir.

Yıllar	1975	1976	1977	1978	1979
Toplam Üretim (ton)	120.078	150.891	163.666	243.227	351.499
İçsular Üretimi (ton)	18.482	18.985	18.320	21.800	22.244
İçsular Üretimi-nin Oranı (%)	15.39	12.59	11.19	8.96	6.40

Bu olgu, bize göre, içsular balık potansiyelinin düşüklüğünden değil de, bu alanda yapılan çalışmaların yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü, geçmiş yıllarda somut olarak bilinen bir Eğridir ve Ahmetli gölleri Sudak üretim çalışmasıyla, bir Abant ve Yedigöller kompleksinin Alabalık stoklarının takviyesi dışında göller üzerinde ıslah ve üretim arttırımına yönelik ciddi bir çalışma görülmemiştir. Ancak, baraj göllerinin bir bölümüne DSİ Genel Müdürlüğünce uygulanan Sudak ve Aynalı Sazan aşılama çalışmalarının belli bir üretim artışına katkıda bulunduğunu da burada değinmek gerekir.

Eldeki rakamlara göre kabaca bir hesaplama yapılacak olursa, İçsularla elde edilen ürün, akarsular gözardı edilmek kaydıyla, mevcut yararlanılabilir içsu alanından ortalama olarak birim alan başına en çok 28 kg/ha/yıl olmaktadır. Şüphesiz bu şekilde yapılan bir değerlendirme, içsularımızın gerçek verimliliği konusunda bir ölçü olmamalıdır. Ancak, ne var ki, balıkçılık yönünden yararlanılabilecek mevcut içsu rezervuarlarımızın gerçek verimliliği henüz bilinmemektedir. Bunlardan gerek doğal tatlısu gölleri, gerek baraj gölleri ve gerek sahil göllerinin, fiziksel, kimyasal ve biyolojik özelliklerinin farklı olmaları nedeniyle, değişik verimlilik düzeylerine sahip olmaları doğaldır. Hatta, her grubu oluşturan göllerin de, farklı verimlilik özelliklerine sahip oldukları ileri sürülebilir. Örneğin, ticari anlamda işletilen doğal göllerimizden, Akşehir, Marmara (Ahmetli), Ulubat, Manyas, Mogan gibi iç göller ile Terkoz, Büyük ve Küçük Çekmece gölleri gibi sahil (lagün) gölleri bazı özellikler ve bilimsel ölçüler nedeniyle verimli (Eutroph) ; Hazar, Van Beyşehir, Eğridir, İznik, Sabanca, Bafra gibi göller de orta verimli (oligotroph) olarak bilinir. (*) Baraj gölleri ise, sürekli beslenmeleri ve su değişimi nedeniyle verimli göller grubuna girebilecek özelliklere sahiptirler. Bu durumlarıyla mevcut içsularımızdan yılda yaklaşık ne kadar verim alınabileceği sorusuna belirli bir yanıt vermek oldukça güçtür. Bunlarla birlikte, bilinen bazı özellikleri nedeniyle şöyle bir yaklaşım da bulunmanın fazlacı bir yanlışlığa meydan veremeyeceği kanısındayız. Doğal yadaya yapay olsun, balıkçılık bakımından yararlanılabilecek göllerimizin, Van gölü dahil, en az % 70'i, yani yaklaşık 550.000 ha.'ı orta verimli göllerdir. Ortaverimli göllerden alınacak azami verim çok iyi bir ıslah ve işletme organizasyonu ile ortalama 50 kg/ha/yıl'dır. Buna göre, bu miktardaki alandan çok uygun koşullarda alınacak yıllık verim en çok $50 \text{ kg}/550.000 = 27.500.000 \text{ kg}$ (27.500 ton)'dur. Geri kalan 240.000 ha. alanın doğal göl olarak yaklaşık 90.000 ha.'ı verimli göller grubuna girmektedir. Bunlardan uygun koşullarda alınabilecek ortalama verim ise, belirli bazı ölçülere göre en çok $75 \text{ kg}/\text{ha}/\text{yıl}$ 'dır. Bu da yaklaşık, yılda $75 \text{ kg} \times 90.000 \text{ ha} = 6750.000 \text{ kg}$ (6750 ton) balık ürünü demektir. Baraj göllerinden ise, özellikleri gereği $100 \text{ kg}/\text{ha}/\text{yıl}$ balık alınabileceği varsayılmaktadır. (özel görüşmelerden). Bu da mevcut baraj göl alanına göre yılda $100 \text{ kg} \times 152.000 \text{ ha} = 15200.000 \text{ kg}$ (15.200 ton) balık ürünü olmaktadır. Bu sınıflandırılarak, yapılan kaba değerlendirmelere göre, bugünkü yararlanılabilir içsu rezervuarlarımızdan akarsular dışında, toplam 49.450 ton/yıl, daha yuvarlak bir deyimle 50.000 ton/yıl balık ürünü elde edilebilecektir. Buna ayrıca, giderek yükselen tatlısu istakozu verimi eklenecek olursa, içsuların

yapılacak su ürünleri üretiminde yılda 55-60.000 ton/yıl gibi, en azından, 1975-1979 yılları arasında en yüksek miktarın elde edildiği 1979 yılı üretimine göre 3 kat fazla olan bir düzeye ulaşılabileceği sanılmaktadır. Şayet, akarsularımızda da istenilen teknik düzeyde üretim yapılabildiği taktirde tüm içsularımızdan.

Ayrıca, bu değerlendirmeye, çokluk tatlısu kaynaklarına dayalı gelişen balık yetiştiriciliğinden elde edilmesi olası değerler katılmamıştır. Çünkü, ayrı bir konu ve eylem şekli olan balık yetiştiriciliğinden elde edilmesi olası verimden çok, burada irdelenmek ve değerlendirilmek istenen husus, doğal ve yapay büyük içsu rezervuarlarından ne miktarda su ürünü elde edilebileceği ve bu konudaki olanağın ne olduğudur.

İçsular rezervuarlarımızdan yukarıda kabaca hesaplanmaya çalışılan verim düzeylerine ulaşmak, diğer bir ifadeyle, son yıllarda elde edilen ürün miktarlarının bir kaç kat üzerinde ürün almak, teknik ve yönetim ile ilgili bir dizi önlem kesintisiz olmak ve uygulamakla olanaklıdır. Bu önlemleri ve önerileri aşağıdaki gibi sıralamak konuya açıklık getirmesi bakımından yararlı görülmüştür.

3. İÇSULAR BALIKÇILIĞINA İLİŞKİN SORUNLAR

İçsular balıkçılığımızda var olduğu bilinen sorunlar, aynı zamanda Türkiye genel balıkçılığı için de geçerli olan sorunlardır. Balıkçılığımızın yeterli gelişmesine engel olduğuna inandığımız bu sorunları kısa ve öz biçimde şöyle sıralayabiliriz.

1. İ.Ü. Fen Fakültesine bağlı Hidrobiyoloji Araştırma Enstitüsü, özellikle 1960 yılından sonra bazı göllerde belli bir program içinde çalışmalar yürütmüş, ancak bu çalışmaların çoğu, DSİ Genel Müdürlüğü ve Ticaret Bakanlığı ile bazı kuruluşların bir bakıma ısmarlama işleri olması nedeniyle sadece rapor niteliğinde kalmış, pek azı yayınlanmıştır. Ancak, bugüne değin uzun yılları alan ve oldukça masraf ve emek sarfına neden olan bu çalışmalar sonunda içsularımızda verimi arttırmaya yönelik ne sonuca ulaşıldığı hâlâ bilinmemektedir. Diğer yandan, özellikle son 10 yıldan beri DSİ Genel Müdürlüğü de baraj göllerinde benzer çalışmalarda bulunmuş, bu arada başta Sudak olmak üzere, bazı ekonomik balık türlerince (Alabalık, Aynalı Sazan vb.) stok takviyesi ya da aşılama çalışmaları yapılmıştır. Bunların tümünden de verimliliği artırıcı yönde önerili sonuçlar alınacağı söylenemez. Ancak, bazılarının gelecek yıllarda sonuç vereceği beklenen bu çalışmaların, temel bilimsel kurallara uygun sürdürüldüğü takdirde, belli bir düzeyde yararlı olacağı ve çoğu atıl kapasite olarak ortaya çıkan irili ufaklı bir çok baraj gölünün düzenli bir işletmeye açık olanaklar kazanacağı bir gerçektir. Bundan sonra tüm sorun, işletme olanakları kazanmış, bölge, hattâ ülke ekonomisine ve beslenmesine katkıda bulunabilecek bu rezervuarların düzenli ve tutarlı bir biçimde işletilmeleridir.

2. Su Ürünleri ile ilgili akademik kuruluşlar hariç, çalışmalar devletin bu konudaki politikasına yön verecek tek bir kuruluş tarafından yürütülmelidir. Ayrıca, konu ile ilgili çeşitli kuruluşlar arasında etkin ve yakın işbirliği sağlanmalı ve yılda en az bir kez toplanan bir danışma konseyi oluşturulmalıdır. Zaten, yürürlükteki 1380 sayılı su ürünleri yasanın 14. maddesi de bu görüşü benimsemiştir. Ancak, bugüne değin yasanın bu maddesinin işlerliğe kavuşturulduğu söylenemez.

3. Su ürünleri kaynaklarının bilimsel esaslara göre kullanılmasını sağlamak amacıyla avlanabilir stok saptamaları yapılmalıdır. Bunun için bölgesel veya ülkesel projeler oluşturulmalı, gerekirse TUBİTAK ya Su Ürünleri Genel Müdürlüğü, bilimsel kuruluşlara güdümlü projeler yaptırılmalıdır. Hatta zorunluluk duyulduğunda uluslararası kuruluşlardan maddi ve eleman desteği de istenebilir.

4. Su kaynaklarımızdan gerçek anlamda yararlanabilmek için avlanma teknolojisi geliştirilmeli, aramalar, avlanmalar ve balık stoklarının korunması, balık üretiminde tutarlılık sağlayacak biçimde düzenlenmelidir.

5. Mevcut durumda üretim kapasiteleri düşük ve ekonomik olmayan balıkların bulunduğu göl, göletve diğer kaynaklar zaman geçirilmeden etüd edilmeli ve ekonomik balık türleri ile balıklandırılmalıdır. Bunun için gerekirse ilgili yerler-

deki Su Ürünleri Bölge Müdürlükleri nezdinde araştırma birimleri geliştirilmelidir.

6. Balıkçılar devlet veya kooperatifler modern av araç ve gereçleriyle donatılmalı, bu konuda kolaylaştırıcı düzenlemelere gidilmelidir. Ayrıca, ülkede bu tür av araçlarının ileri teknoloji düzeyinde üretilmesi yönünde teşvik ve destek önlemleri alınmalıdır.

7. Üretim alanlarında iyi organize olmuş balıkhanelerin kurulması ve işletilmesi zorunludur. Bunların yönetsel sorunu da bölgesel kamu yönetimlerinin getireceği ilkeler çerçevesinde çözümlenmelidir.

8. Bugün için önemli bir eksiklikte, balık ve işlenmiş ürünlerinin bozulmadan uzun süre saklanabilmesine olanak sağlayacak soğuk zincirin yeterince kurulamamış olmasıdır. Bu sorunun mutlaka çözümü gerekir. Ülkede bu sorunun çözümüne olanak sağlayacak bilgi ve teknoloji birikiminin olduğu inancındayız.

9. Önemli bir hayvansal protein ve yem katkı maddesi olan balık unu ve yağıni işleyen fabrikalar çoğaltılmalıdır. Bunlara ham madde sağlayacak üretici (balıkçı) lerin maduriyetine neden olmayacak bir fiyat ve destekleme politikası uygulanmalıdır.

10. Balıkçıların av araç ve gereçlerini daha kolay teminine olanak tanıyacak düzeyde ve bugüne oranla daha düşük faizli kredi verilmelidir. Bu konuda herkesce bilinen formalite güçlükleri ise daha esnek yapıya kavuşturulmalıdır.

11. Balıkçılar arasında, gereklerine tam uygun kooperatifleşme hareketinin hızlandırılması için gerekli yasal ve denetim düzenlemeleri yapılmalıdır. Bu yönde kurulmuş çoğu kooperatifin, aile ya da muvaza kooperatifleri yapıpsından kurtarılıp, gerçek üreticiye yarar sağlayacak bir şekle dönüştürülmesi sağlanmalıdır. Ayrıca, diğer yandan, gerek su ürünleri dış satımlarının, gerekse gerekli av araç ve gereç dış alımlarının doğrudan bu kooperatiflerce gerçekleştirilmesi düzeni getirilmelidir. Bu arada balıkçılıkla uğraşanların mutlak sosyal güvence altına alınmaları gerekmektedir. Aksi taktirde bu işle uğraşanların giderek azalması söz konusudur. Buda şüphesiz üretimi olumsuz yönde etkileyecek bir olaydır.

12. Su ürünlerimizin özellikle kerevit ürünümüzün dış ülkelerde pazar bulabilmesini sağlamak amacıyla, yurt dışındaki tarım ve ticaret ateşelerimizin bu yönde daha etkin görev yapmaları sağlanmalıdır.

13. Önemli bir ihracat malı olan kerevit avcılığında yem en önemli bir sorundur. Bu nedenle her yıl binlerce kilo ekonomik değerde balık parçalanmaktadır. Avcıların, kerevit yemi konusunda ekonomik değeri olmayan balık türlerinin kullanılması yönünde koşullandırılması gerekir.

14. Ucuz, kaliteli ve sağlık koşullarına uygun ambalaj malzemeleri temin edilmeli ya da bu yöndeki sanayinin gelişmesine yardımcı olunmalıdır.

15. Her türlü kirletici (sanayii, kanalizasyon ve kentsel) atıkların, arıtılmaksızın su rezervuarlarına bırakılmalarına kesin izin verilmemeli ve bu konuda mevcut 1380 sayılı yasanın ilgili maddeleri ve bunlara bağlı tüzük hükümleri günün koşullarına göre yeniden düzenlenmelidir.

16. Av yasaklarına kesinlikle uyulmasını sağlamak amacıyla, Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Su Ürünleri Koruma Kontrol Memurlarının yanı sıra, polis, jandarma gibi yerel kolluk kuvvetlerinin daha etkin bir biçimde görev yapmalarını sağlanmalıdır. Ayrıca, mülki amirlerin ve adli mercilerin de konuya gereken önemi göstermeleri temin edilmeidir.

17. Kültür balıkçılığının gelişip, yaygınlaşmasına çalışmalı ve bu konunun taşlık, bataklık, sazlık ve taban suyu yüksek gibitarımda kullanılmaya elverişsiz arazilerde geliştirilmesine özendirici önlemler alınmalıdır. Böylece tarımda kullanılması olanaksız ya da verimli olmayan arazilerin önemli bir hayvansal protein üretiminde kullanılması olanağı bulunacaktır. Ayrıca, yapılacak araştırma ve uygulamaya yönelik özendirici çalışmalarla bu konunun deniz kenarlarındaki uygun koy, körfez ya da fiyordlarda da geliştirilmesi yoluna gidilmelidir.

18. Kurulması düşünülen balık yetiştirme işletmelerinin yerleri ilgili teknik elemanlarca bizzat görülmeli ve uygun yerler seçilmelidir. Ayrıca, projeler bilgili teknik elemanlarca hazırlanmalı ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü'nün

tasdikinden geçmelidir. Özellikle konu ile ilgisi olmayan kişi veya kuruluşların sırf ticari amaçla proje yapmalarının mutlak önüne geçilmelidir. Bunun yanı sıra, verilen üretim rakamları gerçek dışı olmaktan kurtarılmalı ve projelerde gerçekler yansıtılmalıdır. Proje hazırlamalarına esas olmak amacıyla Su Ürünleri Genel Müdürlüğü tarafından daha gerçekçi kıstaslar belirlenmeli ve projeler bu esaslara göre hazırlanmalıdır. Kademeli onaylama şeklindeki düzenlemeler ile ağır bürokratik formalitelerden vazgeçilmelidir.

19. Özellikle kültür balıkçılığı yapan yetiştiricilerin yavru, yumurta vedamızlık gereksinmelerinin başlangıçta devlet eliyle karşılanmasına gayret edilmelidir. Ayrıca, kurulmuş olan tesislerin kapanmalarının önlenmesi ve atıl durumdaki kurtarılması yolunda önlemler alınmalı ve gerekse devlet eliyle yardım edilmelidir. Ayrıca, ucuz ve kaliteli balık yemi geliştirilmelidir. Bu uygulama, yetiştiricilerin mağdur olmasını önleyeceği gibi, yeni girişimleri de teşvik unsuru olacaktır.

20. Kültür balıkçılığında zaman, zaman ortaya çıkan hastalık sorunları ele alınmalı ve konu ile ilgili olarak Veteriner Fakültelerimizde eleman yetiştirilmelidir.

21. Önemli ve değerli bir balık türü olan Alabalıkların doğal üretim alanları daha etkin bir biçimde korunmalı ve stoklar sürekli takviye edilmelidir. Bu işin gerçekleştirilmesi için belli bölgelere yavru ve yumurta üretim istasyonları kurulmalıdır. Doğal üretim alanlarının denetimi ve korunması görevi kurulmuş olan kooperatiflere verilmelidir. Ayrıca, uygun yerlere turistik konaklama tesisleri kurulmalı, yerli ve yabancı turistlerin gelerek ücret karşılığında olta avcılığı yapmalarına olanak tanınmalıdır.

22. Su Ürünleri konusundaki eğitime önem verilmeli, Fakülte ve Yüksek Okullarda bu amaçla daha etkin programlar uygulanmalıdır. Ayrıca, Beykoz'da bulunan Su Ürünleri Meslek Lisesi gibi, artan ihtiyaca göre, lise ya da ortaokul düzeyinde ancak, istihdam ve ünvan sorunları yasal güvence altına alınmış, teknisyen, laborant ve balıkçılık yetiştiren okullar kurulmalıdır. Diğer yandan, balıkçıları eğitmek, gelişmeleri öğrenmelerini sağlamak için, olanaklar elverdiği düzeyde sık ve kısa süreli kurslar ve seminerler verilmeli ayrıca, basın ve TRT gibi, kitle yayını araçlarından yararlanılmalıdır.

23. Tüm bu işlerin etkin ve tutarlı bir devlet politikasıyla gerçekleştirilebilmesi ya da yönlendirilebilmesi için, 1380 sayılı Su Ürünleri Yasası, günün gereksinime ve koşullarına göre yeniden gözden geçirilmelidir. Bunun yanı sıra Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Su Ürünleri Genel Müdürlüğü etkin bir biçimde yeniden teşkilatlandırılmalı ve herşeyden önce geçmişi 10 yılı aşan bu genel müdürlüğü kısa sürede bir teşkilat yarasına kavuşturulmalıdır.

4. SONUÇ

İçsular balıkçılığımız önemli bir üretim potansiyeline sahiptir. Bu potansiyelden teknik, bilimsel ve yönetsel yönde alınacak kısa ve uzun süreli önlemlerle, bugünkü verimlilik düzeyinin çok daha üzerinde yararlanılabileceğinden kuşku duyulmamalıdır. İrili, ufaklı göllerimiz ve benzeri rezervuarların tam kapasite ile işletilmesi, gerekli olanların ıslah edilmesi ve alınacak bir dizi önlem teşvik ve destek politikasıyla bu kesimden alınacak üretimin bugünkünün birkaç kat üzerine çıkması için hiçbir neden görülmemektedir.

(*) Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi

(**) Bu yazı, 2 Temmuz 1981 tarihinde Atatürk'ün 100. Doğum yıldönümü nedeniyle Ziraat Mühendisleri Odası'nda düzenlenen "Türkiye'de Su Ürünleri ve Sorunları" konulu panelde Dr. Nazmi Tekelioğlu tarafından bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Soya fasulyesi (*Glycine max*) bugün dünyada yağ ve protein için yetiştirilen en önemli bitkilerden birisidir. Dünyada toplam üretim alanı 45 milyon hektardır. Bu alandan 6.2 milyon ton fasulye (tohum) üretilmektedir (Aonymous, 1979 s. 137).

Soya fasulyesinin ana vatanı Doğu Asya'dır. Eski Çin kitaplarından soyanın saçların parlatılmasında, cildin güzelleştirilmesinde, mide hastalıklarından oluşan ateşlenmelerde, kan dolaşımı bozuklukları ile nezleye karşı ilaç kullanıldığı belirtilmektedir (Deniz ve ark., 1980).

Soya birçok besin maddelerince oldukça zengindir. Cetvel 1'de farklı besin maddelerinin bileşimleri gösterilmiştir (İncekara, 1964).

Cetvel-1 Başlıca Besin Maddelerinin Bileşimleri (%)

Besin maddeleri	Protein	Yağ	Karbon Hid.	Mineral M.	Lesitin
Soya Fasulyesi	36.0	18.0	20.0	5.0	1.0
Fasulye, mercı.	24.0	1.0	44.0	2.3	0.8
Orta yağlı sığır eti	20.0	7.0	---	1.0	1.0
Yağsız domuz eti	19.0	6.0	---	1.1	1.0
Yumurta	12.5	12.0	---	1.1	3.0
İnek Sütü	3.7	3.5	4.9	0.7	0.7

Soya fasulyesinden elde edilen küspe insan ve hayvan besini olarak değerlendirilmektedir. Küспенin bileşiminde; % 40-46 ham protein, % 1-7 yağ, % 23-27 karbonhidrat, % 5-7 selüloz vardır.

Ayrıca, A, B ve B2 vitaminlerince zengindir. İçerdiği Lesitin ise, özellikle genç hayvanların gelişmesi açısından önemlidir.

Ülkemizde soya fasulyesi üretimi geniş bir biçimde Karadeniz bölgesi kıyı kesiminde ve özellikle Samsun, Ordu ve Trabzon illerinde yapılmaktadır. Çukurova ve Ege bölgelerinde ise sulu tarım alanlarında yetiştirilen buğdaydan sonra ikinci ürün olarak yetiştirilmektedir.

Ülkemizde soya tarımına ilişkin değerler Cetvel-2'de verilmiştir. (Aonymous, 1976).

Cetvel-2 Türkiye'de Soya Fasulyesi Tarımına İlişkin Değerler:

Yıllar	Ekim Alanı (ha)	Üretim (Ton)	Verim (kg/ha)
1956	5.900	5.200	881
1966	6.000	4.700	783
1976	6.132	8.237	1.343

Cetvelde görülen üretim ve verimdeki değişmeler, pazar durumu ile ilintilidir.

Soya verimi, ülkemizde, düşük düzeydedir. Örneğin A.B.D.'de iyi koşullarda verim 2600-2700 kg/ha olmaktadır. Verim düşüklüğünün nedenleri arasında, bölge koşullarına iyi uyulanmış çeşitlerin saptanamamış olması, ilk kez ekim yapılan alanlarda Rhizobium bakterilerinin olmayışı sayılabilir. Verim düzeyinin yükseltilmesi, tarım girdilerinin etkin bir biçimde uygulanması ile sağlanabilir.

İKLİM VE TOPRAK İSTEKLERİ

Soya fasulyesi nemli bölgelerde yetiştirilen bir bitki olmasına karşın, sulama ve özellikle destekleyici sulama gittikçe artan bir biçimde uygulanmaktadır.

Bitki tropik, yarı tropik ve ılıman iklim bölgelerinde yetiştirilebilir. Oransal olarak, çok düşük yada yüksek sıcaklıklara karşı direnci olmasına karşın, büyüme hızı 35°C üstünde ve 18° altında önemli ölçüde azalır. Bazı çeşitlerde, 24°C üstünde, çiçeklenme gecikir. Büyüme ve ürün bağlama yönünden gerekenen minimum sıcaklıklar sırası ile 10°C ve 15°'dir.

Soya fasulyesi bir kısa-gün bitkisidir. Ancak, gün uzunluğuna olan tepkisi, çeşide ve sıcaklığa bağlıdır. Gün uzunluğu bitki gelişim hızı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kısa-gün çeşitlerinde gün uzunluğunun artması çiçeklenmenin gecikmesine ve daha çok meyveli, daha uzun bitkinin oluşmasına neden olur. Toplum gelişme süresi 100-130 gündür. Soya fasulyesi çoğunlukla pamuk, mısır ve darı ile nöbetleşe bir biçimde yetiştirilir. Ekimde sıra aralıkları 0.4-0.6 m. olup sıra üstünde metrede 30-40 tohum yer alır.

Soya, çok kumlu alanlar dışında her çeşit bünyedeki toprakta yetiştirilebilir. Optimum pH gereksinimi 6-6.5'dur. Gübre gereksinimleri ise; 15-30 kg/ha fosfor ve 25-60 kg/ha Potasyumdur. Soya fasulyesi atmosferdeki azotu tutma yeteneğine sahip bir bitkidir. Bu azot bitkiden yüksek verim alınmasında önemli bir yer tutar. Ancak, başlangıçta 10-20 kg/ha Azot erken gelişme sağlanması açısından uygundur.

Yüksek taban suyu özellikle gelişmenin ilk dönemlerinde gelişimi olumsuz yönde etkiler. Suyun toprak yüzeyinde göllenmesine duyarlı ancak toprak tuzluluğuna orta derecede dayanıklıdır. $EC_e = e = 5$ mmhos/cm olduğunda verim azalımı söz konusu değildir. Buna karşın sulama suyunun farklı tuzluluk koşullarında verime olan etkisi, yapılan araştırma sonuçlarına göre şöyledir;

$EC_e = 5.5$ mmhos/cm olduğunda verim azalımı % 10,

$EC_e = 6.2$ mmhos/cm olduğunda verim azalımı 25,

$EC_e = 7.5$ mmhos/cm olduğunda verim azalımı 50,

$EC_e = 10$ mmhos/cm olduğunda verim azalımı % 100 olmaktadır.

SU GEREKSİNİMİ

Soya fasulyesinin maksimum verim için mevsimlik su gereksinimi iklim ve gelişme dönemi uzunluğuna bağlı olarak 450-700 mm arasındadır.

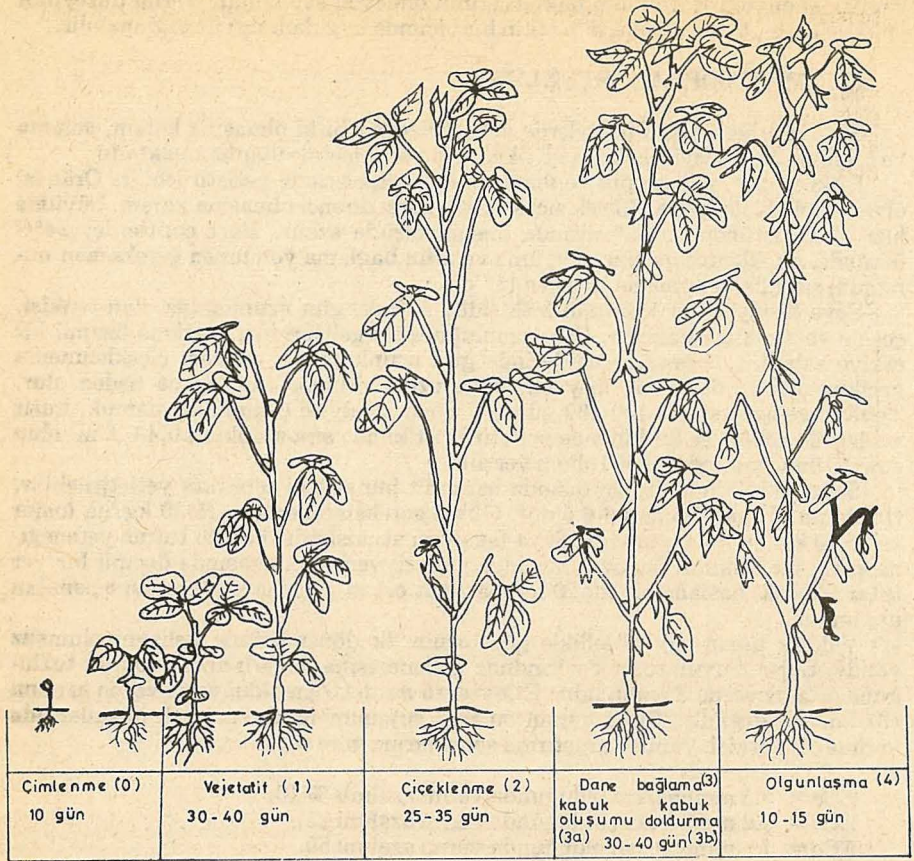
Carter ve Hartwig (1962), soya fasulyesinin mevsimlik gereksinimini 20-30 inç (508-762 mm) arasında bulmuşlardır. Herpich (1963), A.B.D. Kansas eyaletinde yaptığı denemelerde su gereksinimini 20-24 inç olarak saptamıştır. Bu araştırmada maksimum su gereksiniminin 0.3 inç/gün (7.62 mm/gün) olduğu rapor edilmiştir.

SU-VERİM İLİŞKİLERİ

Soya fasulyesinin gelişme dönemleri Şekil-1'de de görülmektedir.

Şekil-1. Soya fasulyesi gelişim dönemleri.

Oransal verim azalımına (1-Ya/Ym) karşın, oransal, bitki su tüketimi eksikliği (1-ETa/ETm) ilişkisi Şekil-2'de toplam gelişme dönemi için ve her gelişme dönemi için ayrı ayrı verilmiştir. Burada; ETa, ETm, sırasıyla gerçek ve

Şekil 1. Soya fasulyesi gelişim dönemleri.

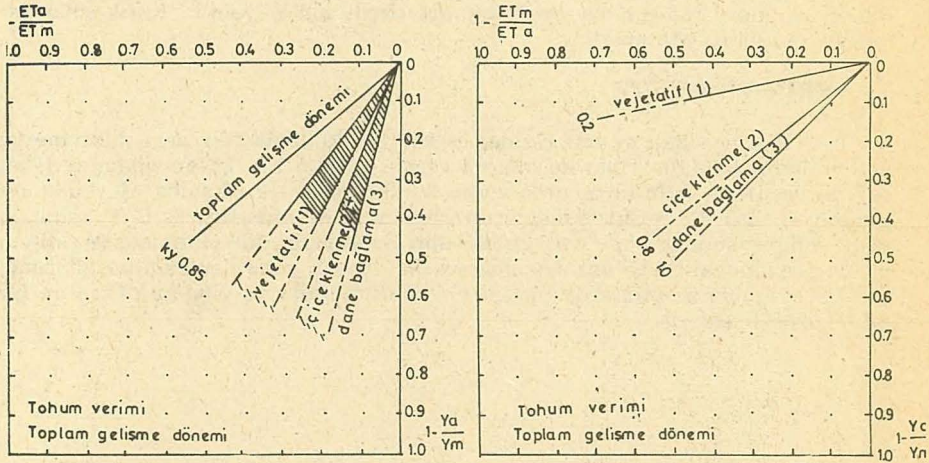
maksimum su tüketimini buna karşılık, Ya ve Ym'de söz konusu su tüketim değerlerinde elde edilecek gerçek ve maksimum verim değerlerini göstermektedir.

Şekil-2. Soya fasulyesinde oransal verim azalımı (1-Ya/Ym) ile oransal bitki su tüketimi (1-ETa/ETm) ilişkisi.

Soya fasulyesinin çimlenmesi için toprakta yeterli suyun bulunması gerekir. (Kullanılabilir nemin % 15-50'si kadar). İlk gelişme döneminde (1) oluşacak su gerilimi ya da aşırı nem, bitkide gelişmeyi geciktirir. Su eksikliğine en duyarlı dönemler; çiçeklenme (2), dane bağlaması (3) dönemleridir. Özellikle çiçeklenme dönemi sonlarında ve dane bağlama dönemi başlarındaki herhangi bir su gerilimi aşırı çiçeklenmeye ve meyve dökümüne neden olur. Çiçeklenme dönemi boyunca oluşan şiddetli su geriliminden sonraki sulamalar da aynı göstergeleri ortaya çıkarırlar. Çiçeklenme (2) ve erken kabuk oluşumu (3a) dönemlerinde bitkinin kurağa dirençli görüntüsü, çiçeklenme döneminin bir aylık bir döneme yayılmasının sonucudur. normal bir kabuk doldurma ve yüksek verim için, meyva oluşum dönemi (kabuk doldurma. (3b)) boyunca topraktaki nem düzeyi kullanılabilir nemin % 50'sinin altına düşmemelidir.

Su kaynağı kısıtlı olduğunda, vejetatif (1) ve özellikle olgunlaşma (4) dönemleri boyunca uygulanan su miktarının azaltılması ile suda tasarruf sağlanabilir. Gerekliğinde çimlenme sağlama açısından bir ön sulama yapılabilir. Su tasarrufu, çiçeklenme dönemi (2) sonları ile dane bağlama dönemi başlarında (3a) enaz düzeyde tutulmalıdır.

Üretim açısından kısıtlı bir alandaki bitki kümesinin su gereksinimini maksimum düzeyde karşılamak yerine, su kaynağını daha geniş ekim alanındaki bitkilerin sulanmasına yönelmek daha yerinde olacaktır. Ancak çimlenme dönemi (o) ile kabul oluşumu (3a) dönemlerinde su gereksiniminin tamamen karşılanması gerekir.

KÖK GELİŞİMİ

Kök sulama derinliği ve kökteki saçaklanmanın düzenliliği sulama öncesi tüketilebilecek su miktarının belirlenmesinde önemli etmenlerdir (Henderson, 1967, s. 655). Howell (1960), soya fasulyesinde ana kök 12,5 cm. toprağa girdiğinde, kökün büyük bir bölümünün 5.00 cm'lik toprak derinliğinde yayıldığını belirtmektedir. Topraktaki kullanılabilir nem düzeyine bağlı olarak derin topraklarda ilk kök gelişimi oransal olarak hızlı ve canlıdır. En hızlı kök gelişimine çiçeklenmenin başlamasından sonra rastlanır. Ana kök 1,5 m. derinliğe kadar inebilir. Kökler topraktaki suyu 1.8 m. derinliğe kadar alabilirler. Toprak derinliği sınırlı ise, ana kökün derine gitmesi azalır ve kökler daha çok enlemesine yayılırlar. Eğer bitki ağır topraklarda yetiştiriliyorsa kökler orta derecede katı tabakalara bile nüfuz edemezler. Köklerin genellikle ilk 60 cm hatta bazen 30 cm'lik üst toprak katmanında yayılmasına karşın, özellikle gelişmenin son dönemlerinde daha derin kök derinliklerinden su alabilirler. Ancak alınan suyun hemen tümü 0.6- 1.3 m. kök derinliğinden alınır. Bu nedenle, suya fasulyesinde etkili kök derinliği $D = 0.6-1.3$ m. olarak alınabilir.

Çimlenme sırasında topraktaki nem düzeyi kullanılabilir nemin % 50-85'i arasında olmalıdır. Çimlenmeden sonra bitki kısa süreli kuraklığa dayanabilir. Sulama planlamasında orta dereceli su tüketimi koşullarında ($ET_m = 5-6$ mm/gün), kullanılabilir nemin % 55'inin tüketilmesine izin verilebilir.

SULAMA ZAMANININ PLANLANMASI

Soya fasulyesi her zaman tam sulu koşullarda yetiştirilen bir bitki değildir.

Ancak, özellikle kritik gelişme dönemlerinde bir yada daha çok sayıdaki destekleyici sulamalar, verimi önemli ölçüde artırır. Eğer, bir kez sulama olanağı varsa, bunun özellikle çiçeklenme dönemi sonlarında, meyveler görünmeye başladığında yapılması uygun olur. Eğer, iki kez sulama olası ise, ilk sulama bitkinin toprağa yerleşmesini sağlama açısından cimlenme öncesinde yapılmalıdır. İkinci sulama ise, kabuk doldurma dönemi (3b) başlarında yapılmalıdır.

Grissom ve ark. (1955) 60 cm kök derinliğinde kullanılabilir nemin % 25-50-100'ü tüketildiğinde yaptıkları sulamalarda soya fasulyesinde hemen hemen aynı verimi elde etmişlerdir

Sulama Yöntemleri:

Soya fasulyesi, sulu koşullarda yüksek değerli ürünlerle nöbetleşe yetiştirildiğinde yağmurlama sulama sisteminin giderlerini karşılayabilir. Karık sulaması en yaygın sulama yöntemidir.

VERİM VE KALİTE

Soya fasulyesinde verim; çeşide, topraktaki kullanılabilir nem düzeyine ve su aralığına bağlıdır. Sulu koşullarda verim, 1,5-2,5 ton/ha arasındadır. İslah edilmiş çeşitlerde sulu koşullarda verim 2,5-3,5 ton/ha'a çıkabilir. Su kullanım randımanı (Ey) (Ey = Elde edilen ürün/Kullanılan su miktarı), % 6-10 oranında neme sahip tohumlar için 0.4-0.7 kg/m³'dür. Sulamanın, tohumun yağ ve protein yüzdesi üstündeki etkisi önemsiz düzeydedir. Ancak yeterli sulama koşullarında protein oranında az miktarda bir artış, yağ düzeyinde ise yine az miktarda bir azalma görülmektedir

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Anonymous, 1976 "Devlet İstatistik Enstitüsü 1968, 1973, 1976 ve 1956-1976 Yılları; Tarımsal Yapı ve Üretim.
- Anonymous, 1979. "Yield Responce to Water" FAO Irrigation and Drainage Paper, s.137. Rome.
- Carter, J.L. ve Hartwig, E.E.1962. "The Management of Soybeans", Advance. Agron.14: 359-412
- Deniz, N. Doğan, Ö., Biçer, Y. 1980. "Çukurova'da Buğdaydan Sonra İkinci Ürün Olarak Yetiştirilebilecek Soya Fasulyesi Çeşitleri" Tarsus Topraksu Araştırma Enstitüsü, Tarsus.
- Grissom, P., Rayner, W.A. Hogg, P. 1955. "Crop Response To Irrigation in The Yazoo-Mississippi Delta" Mississippi Agr. Exp. Sta. Bull. 531.
- Henderson, D.W., 1967. "Sugar Oil Fiber Crops, Part III-Oil Crops, Soybeans" Irrigation of Agricultural Lands, American Society of Agronomy, No.11, s.655 Wisconsin, U.S.A.
- Herpich, R.L. 1963. "Irrigation Soybeans"-Kansas State Univ. Agr. Ext.: Eng. in Balanced Farming, Land Reclamation No.12.
- Howell, R.W. 1960. "Physiology of the Soybean" Advance Agron.12: 265-310
- İncekara, F. 1964. "Endüstri Bitkileri ve İslahı" Cilt 2. Ege Üniversitesi Yayınları No.83

(*) A. Ü. Ziraat Fakültesi Kültür teknik Bölümü Öğretim Üyesi

(**) A. Ü. Ziraat Fakültesi Kültür teknik Bölümü Asistanı

YENİ HİBRİD ÇEŞİTLERLE MISIR ÜRETİMİ

Dr. JAN SNEYD (*)

Yüksek besleme değerli bir tahıl bitkisi olan mısır, şu anda Türkiye'de takriben 700.000 ha'lık bir alanda ekilmektedir. En fazla ekildiği sahalar batıdaki kıyı bölgeleri ile Karadeniz ve Akdeniz bölgeleridir. Bu bölgelerdeki iklim şartları da mısırın yetişmesi için çok elverişli olup, günlük ortalama sıcaklıklar en azından 14,5°C ve güneşlenme süresi de 900 saat dolayındadır.

Mısır az bir işçilikle kolay üretilebildiğinden ve yeni hibrid çeşitlerin verimleri oldukça yüksek olduğundan çiftçilerin mısır üretimine olan ilgisi gün geçtikçe artmaktadır. 10 yerde (Adana, Adapazarı, Antalya, Edirne, Eskişehir)-(2 deneme). (İzmir-Menemen, İzmit, Ordu ve Samsun) üç yıl (1976-1978) ardarda Tohum Islah ve Üretim A.Ş. çeşitleri ile yürütülen bir deneme serisinde (aralık = 70 cm, mesafe = 25 cm) aşağıda verilen şu ortalama verimler saptandı:

Olgunlaşma grubu	Çeşitler	Verim (t/ha)
I. Çok erkenci çeşitler	EDO	4,11
	FORLA	5,61
II. Haberler bölümündeki	EDO	4,11
	FORLA	5,61
	NK-PX-525	6,85
III. Geç çeşitler	NK-PX-610	7,88
	NK-PX-616	8,02
	MATADOR	8,83

Yüksek verimli **geç olgunlaşan** çeşitler (takriben 5-6 aylık vejetasyon süresi) bilhassa ana kültür olarak Adapazarı, İzmir, Menemen ve Antalya gibi entanzif tarım yapan bölgeler için uygundur. Çünkü bu çeşitler 50-60 bin/ha'lık bir bitki sıklığıyla kolaylıkla 8-10 t/ha dolayında bir dane verimi sağlayabilirler.

Erken olgunlaşan grubun çeşitleri, bilhassa yazları kısa olan ve iklim şartları nedeniyle geç çeşitlerin olgunlaşamadığı bölgeler için uygundur. Erzurum-Hasankale'deki bazı denemeler de Tohum Islah ve Üretim A.Ş. 1974-1976 yıllarında 4-5 t/ha'ra varan verimler elde etmiştir. (Bu denemelerin ekim zamanı: Mayıs ayı sonu, Sıra aralığı: 70 cm ve mesafesi: 25 cm idi).

EDO ve FORLA erkenci çeşitleriyle Almanya'da 1976-1978 yılları arasında 23 yerde yürütülen denemelerden de çok iyi sonuçlar elde edilmiştir (2).

EDO	7,24 t/ha
FORLA	8,23 t/ha

Bu verimler bizim Türkiye'deki denemelerimizden elde ettiklerimizden çok daha yüksektir. Bunun sebebi ise Almanya'da yürütülen denemelerdeki bitki sıklığının, Türkiye'de yürütülenlerdekini hemen hemen iki katı olmasındandır.

Yüksek bitki sıklığının etkisini, Türkiye'deki iklim şartlarında da tesbit etmek maksadıyla, son üç yıl Eskişehir'de bazı denemeler yürütüldü. Bu denemelerden farklı bitki sıklıkları için tesbit edilen sonuçlar şöyledir:

V e r i m (Yüzde)
Yaşam alanları

Çeşit	-----		
	70 x 25 cm	70 x 20 cm	70 x 15 cm
EDO	100	103	110
FORLA	100	127	150
NK-PX-525	100	100	104

Yürütülen verim analizleri, bitki sıklığının bitki boyu, koçan boyu, kardeşlenme veya yatma mukavemeti gibi bitki özelliklerini menfi yönden etkilemediğini göstermiştir. Çok erkencil çeşitlerin tek koçan ağırlıkları, artan bitki sıklığı ile yalnızca çok cüzi oranda azalırken, orta geç çeşit NK-PX-525'inde %25'e varan düşüşler kaydedilmiştir.

Eskişehir'deki denemeler, EDO ve FORLA gibi çok erkenci modern çeşitlerin, geç çeşitlerden daha sık ekilmesi gerektiğini göstermektedir. Ancak bu şekilde, elverişsiz iklim ve toprak şartlarında da optimum verimlere ve ekonomik açıdan kabul edilebilir sonuçlara ulaşılabilir.

Literatur:

- 1) 1979: Arbeitssitzung des Mais-Registerkomitees am 8.5.1979 in Ankara- Yenimahalle
- 2) Hepting, J., 1979: Produktionstechnisch Massnahmen zur Erzielung hoher und sicherer Ertraege bei Silo-und Körnermais KALI-Briefe 14, S.569-573
- 3) Oltmann, W. und D.Alber 1972: Maisanbau erst am Anfang der Entwicklung? Ernahrungsdienst-Deutsch Getreidezeitung 19
- 4) Sneyd, J., 1977,1978: Jahresbericht der Zuchtabelleitung Eskişehir Türkei 1977,1978

ODAMIZDAN HABERLER

TÜRK ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSLERİ BİRLİĞİ DERNEĞİ VE İCRA
DAVALARINA AİT MAHKEME KARARLARI ÖRNEKLERİ

T.C.
SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI
ANKARA

AD. MÜŞ :1981/Müt-276
KONU :Ziraat Yüksek Mühendisleri Odası Genel Kurulu Hk.'da.

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANLIĞINA
ANKARA

İLGİ : Ziraat Yüksek Mühendisleri Odasının 16.3.1981 gün ve 011-1702 sayı-
lı yazısı.

Komutanlığımızca 28 Şubat 1981 tarihinde yapılan Genel Kurul toplantısının ertelenmesinden sonra, 'TMMOB' Ziraat Mühendisleri Odası'nın 27'nci Olağan Genel Kurulu ile ilgi yazı tetkik edildiğinde.

1.7Şubat 1981 tarihinde yapılan Ankara İli 1 nci aşama Genel Kurulunun iptal edildiğine ilişkin herhangi bir yargı kararının Komutanlığa intikal etmemiş olması

2.Diğer illerdeki 1 nci aşama genel kurullarının da olaysız olarak yapılmış bulunduğu anlaşıldığından;

Ziraat Mühendisleri Odası'nın ilgi yazı ile 18 Nisan 1981 tarihinde D.S.İ. Toplantı Salonunda yapacakları bildirilen İkinci aşama genel kurul toplantısına Komutanlıkça müsaade olunmuştur.

Toplantı, Ankara emniyet Müdürlüğü yetkililerince yerinde izlenecek ve olaysız geçmesi için gerekli önlemler alınacaktır.

Gereğini ve neticenin Komutanlığa bildirilmesini rica ederim

Recep O. Ergun
Korgeneral
4'ncü Kolordu ve Ankara
Kastamonu, Çankırı İlleri
Sıkıyönetim Komutanı

Dağıtım Gereği:
Emniyet Müdürlüğüne-ANKARA

Bilgi:
Tarım ve Orman Bakanlığı'na-ANKARA

Ziraat Mühendisleri Odası Bşk.-ANKARA

T.C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire

Esas No :1981/443

Davacı ve Yürütmenin
Durdurulmasını İsteyen : 1-Rıza Rençberoğlu, 2-A.Nazif İmamoğlu, 3-Ali
Kömürcü

Vekili : Av. Özber Duvarcı, Çetinkale sokak No:3/4 Ankara
Karşı Taraf : T.M.M.Ö.B. Ziraat Mühendisleri Odası
Vekili :
İsteğin Özeti :Dayalı odanın Ankara ve Şubesinin, 7.2.1981 tarihinde yaptığı genelkurul birinci kademe toplantısının iptali ile yürütmenin durdurulması isteğidir.
Savunmanın Özeti:Dava konusu yapılan işlemin hukuka uygun olduğu öne sürülerek istemin reddi savunulmuştur.
Raportör Düşüncesi: Yürütmenin durdurulması hakkındaki istemin, reddi gerekeceği düşünülmüştür.
Kanun Sözcüsü Düşüncesi:Davanın durumuna göre, yürütmenin durdurulmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

521 sayılı Danıştay Kanununun 94 üncü ve bu kanuna 1740 sayılı kanunla eklenen ek 1 nci madde uyarınca incelenen dava dosyasındaki bilgilere göre, yürütmenin durdurulması hakkındaki istemin reddine, 13.5.1981 gününde oybirliğiyle karar verildi.
Başkan Üye
İbrahim Koloğlu Mahmut Polat
Üye Üye
Metin Güven Sami Akural

Üye
Semih T.Telli

T.C.
DANIŞTAY
Sekizinci Daire

Esas No :1977/3591
Karar No :1978/250

Davacı :Cemal Taluğ ve Arkadaşları,
Vekili : Av.Doğan Tanyer, Ziya Gökalp cad.Sosyal İşhanı 310 Kızılay
Karşı Taraf : Ziraat Mühendisleri Odası
Vekili : Av. Şerafettin Yılmaz, Kızılay, Çelikkale S.3/4, Ankara
Davanın Özeti :Ziraat Mühendisleri Odasının 26.2.1977 gününde Hüsnü Poyraz başkanlığında yapılan genel kurul toplantısının 6235 sayılı kanuna ve ilgili yönetmelik hükümlerine aykırılığı öne sürülerek iptali istemi
Savunmanın Özeti:Davacıların dava açma ehliyetlerinin olmadığı, davanın süresinde açılmadığı davada Danıştay'ın görevsiz ve aynı konuda adli mahkemede ki davanın görülmekte olduğu, ilan edilen yer ve zamanda toplantının yapılmadığı, oda idaresiz kalmasın diye noter huzurunda kendilerinin yaptığı toplantının yasalılığı iddialarıyla davanın reddi istenilmiştir.
Raportör Tezcan Çakır'ın Düşüncesi:Hüsnü Poyraz Başkanlığındaki Ziraat Mühendisleri 23.Genel Kurul toplantısına toplantı çağrısını yapan yönetim kurulunun katılmadığı ve yetkisiz bir delege tarafından noter ve fiili bir topluluk huzurunda açılan toplantının duyuruda belirtilen yerden başka bir yerde yapıldığı çalışma ve denetim kurul raporları okunmaksızın gündemin aklama maddesinin görüşüldüğü, dava dosyası ile bu konudaki diğer dava dosyasındaki belgelerin incelenmesinden anlaşılmıştır. Böylesine bir toplantının, Anayasanın 122.maddesinde öngörülen demokratik esaslara ve oda genel kurullarının işleyişine ilişkin kuralları getiren yönetmeliğe aykırı olduğu kesinlikle belli olduğundan dava konusu genel kurul toplantısının iptali gerekir.
Kanun Sözcüsü Alp Yüksel Fırat'ın Düşüncesi: Ziraat Mühendisleri Odasının Hüsnü Poyraz Başkanlığında yapılan 26.2.1977 günlü Genel Kurul toplantısının iptali istenmektedir.

6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 21. maddesinde

oda genel kurulunun, odaya kayıtlı asil üyelerden oluşacağı belirtildikten sonra 22inci maddesinin (a) bendinde yönetim kurulunun çalışmalarının incelenmesi ve direktifler verilmesi, hesaplarının tetkik ve bütçesinin yapılması, oda genel kurulunun görevleri arasında sayılmış yönetmeliğin 59 ve sonraki maddelerinde genel kurul toplantısının yönetim kurulu Başkanı ve yardımcıları tarafından açılacağı görüşmelerin yönetim kurulunca hazırlanıp duyurulmuş olan gündeme göre yapılacağı, oda genel kuruluna ve görüşmelere katılmak ve oy kullanmak için kimlik belgesi gösterilmesinin zorunlu bulunduğu hükme bağlanmıştır.

Sekizinci dairece iki kez verilen ara kararı ile istenen belgelerin gönderilmemiş ve savunmasında geçerli kanıtlara dayandırılmamış olması karşısında genel kurul toplantısı için önceden çağrı yapılmadığı, toplantıya katılanlardan kimlik belgesi aranmadığı ve toplantıda yönetim kurulunun hazır bulunmadığı kanısına varılmıştır.

Bu duruma göre, dava konusu edilen genel kurul toplantısının kanuna ve yönetmeliğe aykırılığı ortada bulunduğu gibi meslek kuruluşlarının yönetim ve işleyişlerinin demokratik esaslara aykırı olamayacağına hükme bağlayan T.C. Anayasasının 122. ci maddesine uyarlılığında bulunmamaktadır.

Bu nedenle dava konusu genel kurul toplantısının iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK ULUSU ADINA

Hüküm veren Danıştay Sekizinci Dairesince işin gereği düşünüldü:

Davanın, Danıştay'ın görevinde olduğuna oyçokluğuyla karar verilerek ve davalının usule ilişkin def'ileri oybirliğiyle yerinde görülünce işin esasına geçildi.

Ziraat Mühendisleri Odasının 26.2.1977 gününde Hüsnü Poyraz Başkanlığında yapılan 23.dönem II.aşama genel kurul toplantısının iptali davanın konusunu teşkil etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti anayasasının kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını düzenleyen 122. maddesinde "Meslek kuruluşlarının tüzükleri yönetim ve işleyişleri demokratik esaslara aykırı olamaz" kuralına yer verilmiş ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kanununun 7303 sayılı kanunla değişik 21. maddesinde oda genel kurulunun odaya kayıtlı asil üyelerden oluşacağını ve 22. maddesinin (a) bendinde yönetimin kurulunun çalışmalarını incelemek ve direktifler vermek genel kurulun görevleri arasında sayılmıştır. Birlik ve Odaların işleyişlerini düzenleyen Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği yönetmeliğinin 58. maddesi oda genel Kurulun her yıl şubat ayı içinde odaya kayıtlı üyelerin toplantıda hazır bulunmalarıyla çalışmalarına başlayacağını, üye sayısının beşbini aşması halinde delegasyon esasının uygulanabileceğini, 59. maddesi toplantının yönetim kurulu başkan veya yardımcısınınca açılacağını, 61. maddesi genel kurul görüşmelerinin yönetim kurulunca hazırlanıp ilan edilmiş gündem maddeleri içinde yapılacağını 71. maddesinde de genel kurulun yönetim kurulu raporlarını incelemek haklarında karar almakla görevli olduğu hükme bağlanmıştır.

Ziraat Mühendisleri Odası Yönetmeliğinde de Birlik Yönetmeliğinin yukarıya alınan kuralları aynen tekrar edilmiş, genel kurulun delegasyon esasına göre yürütülmesi benimsenmiştir.

Dava konusu olunan genel kurul toplantısının, toplantı çağrısını yapan gündemini düzenleyen yönetim kurulu olmaksızın ve yönetim kurulu başkanı veya yardımcısı yerine delege olmaktan başkaca bir sıfatı olmayan yaşlı bir üye tarafından noter huzurunda ilanda belirtilenden başka bir yerde açıldığı, yönetim ve denetim kurul raporlarının okunmaksızın gündemin aklama maddesine geçildiği, dava dosyasında bulunan belgelerin incelenmesinden anlaşılmıştır. Bu şekilde yapılan genel kurul toplantısının, yukarıda belirtilen Anayasa maddesinin öngördüğü demokratik esaslara ve oda genel kurullarının işleyişini düzenleyen yönetmelik hükümlerine uygun bulunmadığı açıkça ortadadır.

Belirtilen nedenlerle, hukuki dayanaktan yoksun bulunan, Hüsnü Poyraz başkanlığındaki Ziraat Mühendisleri Odası 23. Genel Kurul toplantısının iptaline 135.TL yargılama gideri ile 900TL.Avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacılara verilmesine 24.1.1978 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
İbrahim Koloğlu
Üye
Mahmut Polat

Üye
Şerafettin Kaya
Üye
Metin Güven

Üye
Sami Akural

T.C.
ANKARA
9.SULH HUKUK MAHKEMESİ

KARAR

Esas No :1980/907
Karar No :1981/473
Hakim :M.Cemal Sarımutlu 12341
Kâtip :Abidin İşcanoğlu
Davacı :TMMOB.Ziraat Mühendisleri Odası
Vekilleri :Av.İsmail İnan, Av.Teoman Kıp, Ankara barosundan
Davalı :Sündüs Bozkurt, Gıda tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğünde Ankara
Dava :Alacak
Dava Tarihi :17.10.1980
Karar Tarihi :19.6.1981

Davacı vekili tarafından, davalı aleyhine açılan alacak davasının Ankara 9. Sulh Hukuk Mahkemesinde yapılan açık duruşması sonunda

Gereği Düşünüldü:Davacı Mühendisler Odasının oda aidatından dolayı davalı Ziraat Mühendisi Sündüz Bozkurttan dava tarihine kadar 2163 lira alacaklı bulunduğu bu miktar alacağın davalıdan tahsili gerektiği, tarafların iddia ve müdafaası, T.M.M.Odaları birliğinin yazıları, davacı oda tarafından alınan dernek kararları, S.S.kurumu Çankaya bölge müdürlüğünün yazıları ve tekmil dosya müracaatından anlaşılmıştır.

Her ne kadar, davalı savunmasında davacı odaya seçilen yöneticilerden başka seçilmiş kimselerden müteşekkil bir oda daha bulunduğunu esas yetkili odanın bu ikinci şahıslardan müteşekkil oda olduğunu bu odaya borçlarını ödediğini, davacı odayı temsil eden şahısların yetkili şahıslar olmadığını bu itibarla davanın reddini istemiş isede davacı odaya seçilen yöneticilerin usulüne uygun olarak yapılan seçim sonunda gelmiş yöneticiler olduğu, davalının iddia ettiği yöneticilerin temsil ettiği odanın müteber olmadığı dosyada mevcut Danıştay kararı ile celp olunan 1.Asliye Hukuk Mahkemesi ile 7.Asliye Hukuk Mahkemesinin dosyalarından anlaşılmış böylece davalının savunması yerinde görülmediğinden kabul olunmamıştır.

Yukarıda izah edildiği üzere davacı odanın, davalıdan oda aidatından mütevellik 2163 lira alacaklı olduğu sabit olduğundan 2163 liranın dava tarihinden itibaren %5 faizi ile birlikte davalıdan tahsili ile, davacı TMMOB. Ziraat Mühendisleri Odasına verilmesine, davanın miktarı itibarı ile harç alınmasına mahal olmadığına, avukatlık ücret tarifesine göre hesap olunan 216,30 lira ücreti vekalet ile aşağıda müfredatı yazılı davacı oda tarafından yapılan (5000) kuruş mahkeme masrafının keza davalıdan alınıp, davacı odaya verilmesine, davanın miktarı itibarı ile kesin olarak verilen karar davacı vekilinin yüzüne, davalının غيابında alenen ve usulüne tefhim kılındı. 19.6.981

Katip
(imza)

Davacının masraf beyanı

Hakim, 12341

İlk dava masrafı 50.00TL.

**İPEK BÖCEKÇİLİĞİ KOZA ÜRETİMİNİN SORUNLARI ve KOZA ÜRETİMİNE
DAYALI EL SANATLARININ GELİŞTİRİLMESİ KONUSU
TOPLANTI SÖĞÜT'TE YAPILDI.**

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Bilecik İl Temsilciliğinin düzenlediği toplantı 9 haziran 1981 günü Söğüt'te yapıldı.

Toplantıya Bilecik Valisi Sayın Ahmet ELBEYLİ, Koza Tarım Satış Kooperatifleri Birliği Genel Müdürü Sayın Kemâl GİRGİNER, Bursa ipek böcekçiliği araştırma enstitüsü Müdürü Sayın Mümin KARA, Teknik Ziraat Müdürlüğü, Zira Mücadele ve Karantina Müdürlüğü, Kooperatifler İl Müdürlüğü, Deneme ve Üretim İstasyonu Müdürlüğü yetkilileri, meslektaşlarımız ve çok sayıda üretici katıldı. İpek böcekçiliğine ilişkin bir çok sorunun tartışıldığı toplantı çok başarılı geçti.

**YOL KOOP'UN DÜZENLEDİĞİ "ATATÜRK ve KOOPERATİFÇİLİK" KONUSU
YARIŞMADA MESLEKTAŞIMIZ Dr.CEMAL TALUĞ'TA OLDU.**

Yol koop Yönetim Kurulu, Atatürk'ün 100. Doğum Yılı dönümü anısına "Atatürk ve Kooperatifçilik" konulu bir yazı yarışması düzenlendi.

Yarışmaya gönderilen 10 dan fazla yapıtı inceleyen seçici kurul Odamız eski başkanlarından ve A.Ü.Ziraat Fakültesi Ziraat Politikası ve Yayın Kürsüsü Öğretim üyelerinden Dr. Cemal TALUĞ'un yapıtını 1.seçti. Bir meslektaşımızın Ulu Önder Atatürk ile ilgili bir yarışmayı kazanması bize onur verdi. Kendisini içtenlikle kutlarken gelecek yaşamında da başarılar diliyoruz.

SU ÜRÜNLERİ PANELİ YAPILDI.

Üç tarafı denizlerle çevrili, doğal, suni gölleri ve akarsuları bakımından zengin bir potansiyele sahip olan ülkemizde su ürünleri kaynaklarımızdan yeteri düzeyde yararlanamadığımız bir gerçektir.

Öte yandan etrafı denizlerle çevrili diğer ülkelerden bazıları bu alandan önemli düzeyde gelir sağlamaktadırlar.

Ayrıca ülkemizde karasal proteinin pahalı ve az bulunması nedeniyle halkın beslenmesinde su ürünleri kaynaklarına yönelmek ve en rantabil bir şekilde değerlendirmek ülkemiz için ivedi ve üzerinde önemle durulması gereken, ancak şimdiye kadar üzerinde fazla durulmamış bir konudur.

Bu gerçeği gören Odamız konunun bilimsel düzeyde ele alınarak tartışılmasını kendisine düşen bir görev olarak görmüş olduğundan, Temmuz 1981 tarihinde Ankara, Ege ve ÇUKUROVA Üniversiteleri Ziraat Fakültelerinde konuyla ilgili öğretim üyelerinden Prof. Dr. Doğan ATAY, Prof. Dr. Atilla ALPBAZ, Doç. Dr. Salih ÇELİKKALE ile Dr. Nazmi TEKELİOĞLU'nun katılmalarıyla "100. Yılda Ülkemizde Su ürünleri ve Sorunları" konulu bir açık oturumu Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Konferans Salonunda düzenlenmiştir.

Ülkemiz ekonomisi için önemi yadsınmaz olan su ürünleri konusunda yapılan bu açık oturumun ülkemiz için yararlı ve Başarılı olduğu kanısındayız.

BAĞCILIK KONGRESİ YAPILDI.

A.Ü.Ziraat Fakültesi ile Tarım ve Orman Bakanlığının işbirliği ile düzenlenen Türkiye 1. Bağcılık Sempozyumu Tekirdağ'da yapıldı.

14-19 Eylül 1981 tarihleri arasında yapılan Sempozyuma Odamızadına Başkan Sami DOĞAN ve yönetim kurulu üyesi Dr. Salih Çelik katıldılar.

Başarılı geçen kongrede Türkiye Bağcılığının genel sorunları ve çözüm önerileri tartışıldı.

**ATATÜRK ve TARIM HAFTASI
12-16 EKİM 1981'de YAPILACAK**

Atatürk'ün 100. Doğum Yılı anısına Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi tarafından "ATATÜRK ve TARIM" haftası düzenlendi. 12-16 Ekim 1981 de Ankara'da yapılacak seminerde Atatürk'çü açıdan tarımımız ele alınacak. ve sorunları tartışılacaktır.

Ayrıca ödüllendirme jürisi tarafından tarımımıza yaptığı hizmetlerinden dolayı ödülle layık görülenlerin ödülleri de açılış töreninde takdim edilecektir.

YETKİ TÜZÜĞÜ İLE İLGİLİ ODA ÇALIŞMALARI

Büyük bir sorun olarak bizi yıllardır uğraştıran Yetki Tüzüğü çalışmaları Odamız tarafından sürdürülüyor. Konu, Tarım ve Orman Bakanlığı yetkililerine anlatıldı. Ayrıca Oda Komisyonları tarafından hazırlanan tüzük örneği Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'ne, Başbakanlığa, Tarım ve Orman Bakanı ile Tarım ve Orman Bakanlığı Müsteşarına resmen bildirildi. Bu konudaki yoğun çalışmalarımız devam etmektedir.

Dr. SALİH ÇELİK YÖNETİM KURULU ÜYELİĞİNE ATANDI

Dr. Yalçın MEMLÜK'ün bir yıl süre ile Almanya'ya gitmesi nedeniyle boşalan yönetim kurulu üyeliğine birinci yedek üye olarak atanan Dr.Salih ÇELİK 3.9.1981 tarihinde görevine başladı.

1947 yılında Kangal'da dünyaya gelen ilk ve orta öğrenimini İstanbul'da lise öğrenimini ise İstanbul Halkalı Ziraat ve Edirne Liselerinde tamamlayan Çelik, 1972 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden mezun olmuştur.

İlk görevine Ankara Teknik Ziraat Müdürlüğünde başlayan ÇELİK, Askerlik görevinden sonra Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsünde çalışmıştır. 1978 yılında Ziraat Doktoru ünvanını almış olup halen Ank.Ün.Ziraat Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Evli ve bir çocuğ, babası olan ÇELİK'e yeni görevinde başarılar dileriz.

ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ROZETİ YAPTIRILDI.

Odamız tarafından çok sayıda Ziraat Mühendisleri rozeti yaptırılarak dağıtımına başlandı.

Rozet almak isteyen meslektaşlarımız Odaya bizzat veya yazı ile başvurarak rozet isteyebilirler, Rozetimiz 100TL. dan satılmaktadır.

1982 YILI TAKVİMİ ÇALIŞMALARI SÜRÜYOR

1981 yılında çıkardığımız Oda takviminin meslektaşlarımız tarafından olumlu karşılanması üzerine yönetim kurulumuz takvimi gelenek halinde her yıl çıkarmaya karar verdi. Çok az bir fiyatla satacağımız takvimi meslektaşlarımızın beğeneceğini umuyoruz,

ODAMIZDA BULUNAN YAYINLAR:

Yayının Adı	Fiati (TL.)
1- Çayır-Mer'a ve Yem Bitkileri teknik kongresi kitabı	200.-
2- Türkiye 3. Sütçülük teknik kongresinin kitabı	100.-
3- Buğday'dan Ekmeğe kongresinin kitabı	200.-
4- Billirkişi El Kitabı	200.-
5- Kırsal Kesim Çocuklarına ait Karikatür kitabı	75.-
6- Tarımsal Ürünlerde Destekleme fiat politikası	200.-
7- Tarımda İş Hukuku	200.-
8- Tarımsal Yatırım Projelerinde Fizibilite etüdüleri	150.-
9- Tarım Sözlüğü	100.-
10- Yıllık 78	100.-
11- Yıllık 79	100.-

Yayınlardan almak isteyenler aşağıdaki Banka Hesap No' larına kitap ücreti ile posta ücretini gönderebilecekleri gibi, ödemeli olarak istekte bulunabilirler.

Banka Hesap No.ları : T.İş Bank. Maltepe Şb. 847/A
: Ziraat Bank. Kızılay Şb. 630-1217

Adres: Selanik Cad. No : 26/12 Kızılay-ANKARA

Yaşar Holding ve Türkiye İş Bankası Önderliğinde Ege Gübre Sanayii A. Ş.

Sermaye : 200.000.000 TL.

Ege Bölgesinde Yeni Foça - aliğa arasında 468.000 m² saha üzerinde kurulmaktadır.

Yıllık üretim kapasitesi 306.500 ton Kompoze Gübre olacaktır.

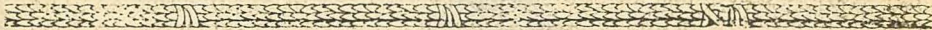
YILDA;

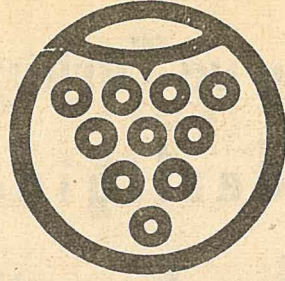
240.000 ton	20 - 20 - 0
26.500 ton	18 - 23 - 0
40.000 ton	15 - 15 - 15

türlerinde kimyasal gübre üretimi programlaştırılmıştır. MAP (Monoamonyum fosfat), Minifos yoluyla elde edilcek; üre ve diğer komponentlerle FUSION yöntemine göre NPK üretilecektir.

Şirket 2600'ü dış ülkelerde çalışan işçi kardeşlerimizden oluşan 6153 ortaklı bir kuruluştur.

NPK ünitesi tesisleri ihale edilmiş ve inşaata başlanmıştır. İşletme 1977 yılında üretime geçecektir.

KAVAKLIDERE

KADEHİNİZİN ŞARABI

her arazide, her mahsulde

PİMAŞ

yağmurlama sistemi

Tarlayı sürdün... Gübreyi serptin... Tohumu ektin...
Ya yağmur?...

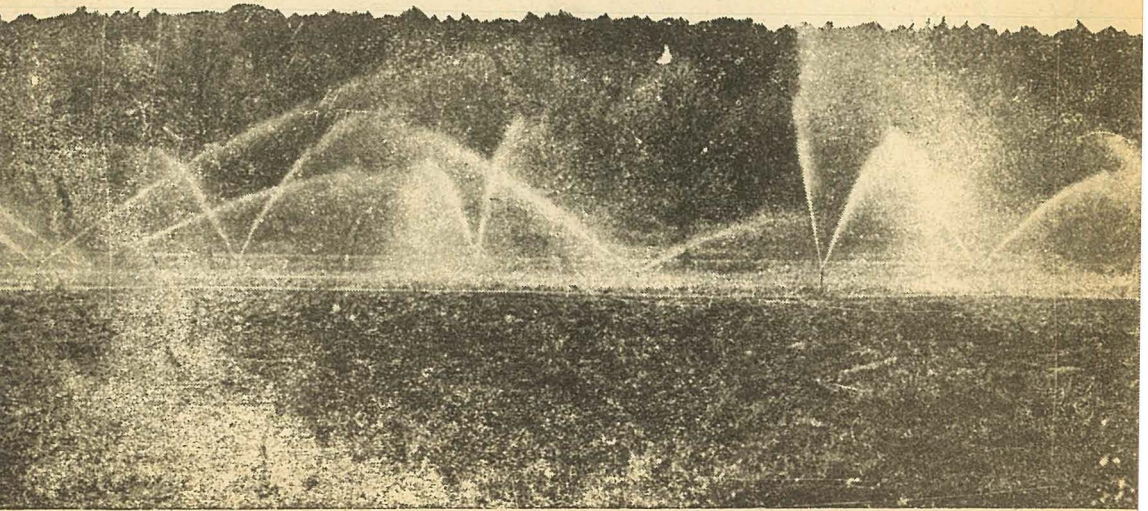
Yağmur elinin altında ;

PİMAŞ YAĞMURLAMA SİSTEMİ, istediğin an istediği kadar
yağmur yağdıracak tarlana

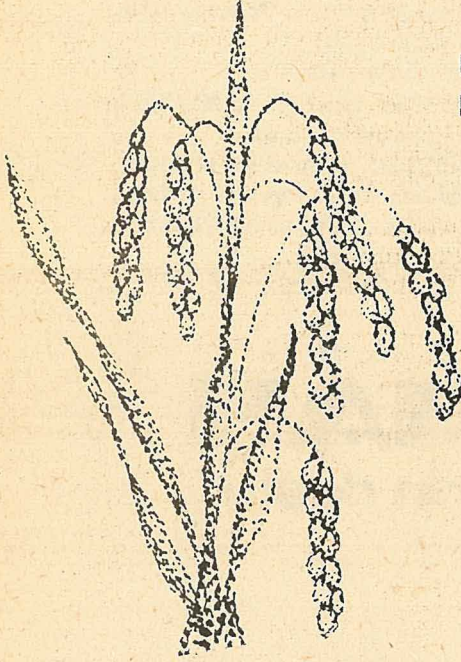
PİMAŞ YAĞMURLAMA SİSTEMİ, suyu ziyan etmeden, to-
humları, gübreyi sürüklemeyen, toprağa kaymak
bağlatmadan, sindire sindire sulayacak tarlaları...

Mahsul çok bol olacak...

PİMAŞ
"çiftçinin dostu"

Çeltikte otsuz tarla, bol verim için

Darıcan Otuna
KEM-RAY

Dip Otuna
KURON

KORUMA TARIM İLAÇLARI A.Ş.

Dursun Han Kat 5 - 6 Salıpazarı - İstanbul

Tel: 49 91 50 Satış: 49 42 50

GÜBRE FABRİKALARI T.A.Ş.

SERMAYESİ : 400.000.000,— TL.

- ÜLKEMİZİN EN ESKİ GÜBRE İMALATÇISI OLAN ŞİRKETİMİZ BÜYÜK TECRÜBESİ VE YENİ TESİSLERİYLE HİZMETİNİZDEDİR.
- GÜBRELERİMİZ, BİTKİ İÇİN GEREKLİ BESİN MADDESİNİ TOPRAĞA SAĞLIYARAK BOL ÜRÜN ALINMASINDA BAŞLICA ETKEN OLMAKTADIR.
- TARLADA SÜPERFOSFAT VE KOMPOZE ÜRÜNDE BEREKET DEMEKTİR.
- GÜBRE FABRİKALARI T.A.Ş.'NİN TESİSLERİNDE İMAL EDİLEN SÜPERFOSFAT VE KOMPOZE GÜBRELER T. ZİRAİ DONATIM KURUMUNDAN VE T. ŞEKER FABRİKALARI A.Ş.'NDEN 50 KİLOLUK MUNTAZAM VE SAĞLAM POLİETİLEN AMBALAJLAR İÇİNDE TEMİN EDİLEBİLİR.

FABRİKALAR : YARIMCA SÜPERFOSFAT FABRİKASI
İZMİT

TEL : 31
TLX : 33133

SARISEKİ SÜPERFOSFAT FABRİKASI
İSKENDERUN

TEL : 37 95 - 37 96
TLX : 68129

TOPRAK VE SU... YETER Mİ?

Yetmiyeceğini siz de biliyorsunuz. Bitkilerinizin ihtiyacı olan azot, fosfor ve potas gibi besinleri gereğince vermelisiniz. Bu besinlerin tümünü, bir arada kapsıyor kompoze gübre... ve biz, bu kompoze gübreyi üretiyoruz. Dahası... bu yolla her yıl 45 milyon dolar döviz tasarrufu sağlıyoruz ülkemize. Petrolden daha değerli tarım ürünlerimizden ulusça, en iyi biçimde yararlanmak için herkes payına düşeni yapmalı. Siz de unutmayın: En iyi ürünü almak için,

Toprak, su sizden/kompoze gübre

Toros'dan...

TOROS GÜBRE VE KİMYA ENDÜSTRİSİ A.Ş.